

Complexnummer: 523610

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Heilig Landstichting

Aantal Monumentnummers van complexonderdelen
complexonderdelen

29 523611, 523612, 523613, 523614, 523615, 523616, 523617, 523618, 523619, 523620, 523621, 523622,
523623, 523624, 523625, 523626, 523627, 523628, 523629, 523630, 523631, 523632, 523633, 523634,
527965, 527966, 527967, 527968, 527969

Woonplaats

Heilig Landstichting

Gemeente

Berg en Dal

Provincie

Gelderland

Locatie van het hoofdobject

Pastoor Rabouplein 3, 6564 BP te Heilig Landstichting

Complexomschrijving

Inleiding

Het complex van de HEILIG-LAND-STICHTING bevindt zich op de - vanaf de oprichting in 1911 verworven - voormalige heidegronden in de Meerwijk, en is gesitueerd in het heuvelachtige en inmiddels bosrijke gebied in het noorden van de gemeente Groesbeek op de grens met de gemeente Nijmegen. Het terrein wordt begrensd door de Cenakel- en Carmelweg (noordzijde), bos (oostzijde), Meerwijkselaan (zuidzijde) en de Profetenlaan (westzijde). Aan de westzijde wordt het terrein ontsloten door twee rechte lanen die respectievelijk leiden naar het atrium van de onvoltooide H. Hartbasiliek (thans hoofdgebouw van het museum) en naar de voormalige hoofdentree bij de Cenakelkerk (de huidige Mgr. Suyslaan). Een derde laan, de zogenaamde Engelenlaan tussen de Profetenlaan en de Cenakelkerk, is dichtgegroeid. Tegenwoordig wordt voornoemd gebied grotendeels geëxploiteerd door het Bijbels Openluchtmuseum. Een aantal onderdelen aan de randen van het domein zijn in de loop der tijd afgestoten, zoals het thans zelfstandig functionerende parochiecomplex aan het Mgr. Suysplein (kerk, pastorie), de begraafplaats en enkele voormalige dienstwoningen.

Onder de bescherming vallen volgende onderdelen, geordend conform de hoofdthema's van de Heilig-Land-Stichting:

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

* Het verborgen leven van Christus 01.Profetenlaan 2 : NAZARETH en twee BEELDEN. 02.Profetenlaan 2 : SYNAGOGE. 03.Profetenlaan 2 : HERDERSVELD, WACHTTOREN met LOOFHUT en twee BEELDEN. 04.Profetenlaan 2 : GROT VAN BETHLEHEM. 05.Profetenlaan 2 : TOLLENAARSWONING.

* Het openbare leven van Christus 06.Profetenlaan 2 : OOSTERSE HERBERG. 07.Profetenlaan 2 : BERGREDERELIËFS en één STEEN met zaligspreking. 08.Profetenlaan 2 : WIJNPERSEN. 09.Profetenlaan 2 : HOF VAN OLIJVEN, GROT met OLIJFPERS, GRAFKAPEL en twee stenen BEELDEN. 10.Profetenlaan 2 : SANHEDRIN met drie BEELDENGROEPEN.

* De lijdensweg van Christus 11.Profetenlaan 2 : PALEIS VAN PILATUS, VOORPLEIN en OOSTERS STRAATJE met BEELD. 12.Profetenlaan 2 : VIERDE STATIE. 13.Mgr. Suyslaan bij 4 : STADSPOORT met ACHTSTE STATIE. 14.Mgr. Suyslaan bij 4 : NEGENDE STATIE. 15.Mgr. Suyslaan bij 4 : KRUISBERG met CRYPTTE en drie MOZAIEKVOORSTELLINGEN. 16.Mgr. Suyslaan bij 4 : HEILIG GRAF.

* Het leven na de verrijzenis van Christus 17.Profetenlaan 2 : HEMELVAARTSKOEPEL met OMMURING. 18.Mgr. Suysplein 3 : CENAKELKERK.

* Overige 19.Profetenlaan 15 : WONING met POORT. 20.Profetenlaan bij 1a: TRANSFORMATORHUISJE. 21.Mgr. Suyslaan 4: vml. KLOOSTER, thans KANTOORGEBOUW. 22.Mgr. Suysplein 1: PASTORIE. 23.Mgr. Suysplein 5: KLOOSTER, PELGRIMSHUIS "CASA NOVA". 24.Mgr. Suyslaan bij 4: R.K. BEGRAAFPLAATS met vier RELIËFSTENEN en drie BEELDEN 25.Mgr. Suyslaan bij 4: GRAF van PIET GERRITS. 26.Mgr. Suyslaan 2: Voormalige ADMINISTRATORWONING of WINKELHUIS JERUZALEM. 27.Profetenlaan 2: Onvoltooide H. HARTBASILIEK. 28.Profetenlaan 2: BEDOEÏNEMENT (ontworpen als de tent van Abraham. 29.Profetenlaan 2: AANLEG en LANENSTELSEL.

Voorts is er nog een aantal objecten dat mogelijk (na restauratie) in de toekomst op het terrein wordt herplaatst: een beeld van de Samaritaanse vrouw, een beeld van een zittende Christusfiguur, een beeldengroep van de verloren zoon en zijn vader, restanten van een zittende Christusfiguur (onderlichaam), een beeld van Christus zittend op een steen, een beeld van een wenende vrouw , een steen met een reliëfvoorstelling van de opwekking van Lazarus, een steen met een reliëfvoorstelling van de opwekking van de zoon van de weduwe van Naïn, een tegeltableau van de zesde statie "Christus ontmoet Veronica", een tegeltableau van de zevende statie "Christus valt voor de tweede keer", vier zuilen met de teksten van de Zaligsprekingen van Christus.

In de loop der tijd is een aantal objecten gesloopt zoals de H. Hartkapel halverwege de Engelenlaan, de jongensschool en de woning van P. Gerrits, of grondig verbouwd zoals de administratiewoning annex winkel/restaurant aan de Mgr. Suyslaan, de dienstwoning Meerwijkse laan 44 en de meisjesschool. Al deze objecten, alsmede enkele naoorlogse toevoegingen aan het museum zoals de vijver met het vissersdorp en de Hellenistische straat met diverse huizen, vallen niet binnen de bescherming.

Het onderhavige complex van de Heilig-Land-Stichting betreft een verzameling van op de Bijbelse geschiedenis gebaseerde objecten en gebouwen die vanaf 1913 in opdracht van de Stichting zijn gebouwd om bezoekers kennis te laten nemen van het leven en de gebruiken in Palestina in het algemeen en het leven van Christus in het bijzonder. Hiertoe werd op 11 februari 1911 de Heilig-Land-Stichting opgericht door de Waalwijkse kapelaan en grote promotor van dit idee Arnoldus Suys (1870-1941). Tijdens zijn pelgrimstochten in 1903 en 1907 naar Palestina kwam hij op de gedachte de heilige plaatsen op vaderlandse bodem te visualiseren. Zijn reisgenoten J. Stuyt (architect) en P. Gerrits (beeldend kunstenaar) hebben een grote invloed gehad bij het realiseren van de plannen.

Waardering

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Complex van de HEILIG-LAND-STICHTING, bestaande uit 29 onderdelen die vanaf 1913 zijn gerealiseerd.

- Van architectuurhistorische waarde als uniek voorbeeld in Nederland van een verzameling aan de bijbelse geschiedenis ontleende, voor de H.Hartdevotie bestemde en de bij een devotiepark behorende gebouwen en objecten in oosterse bouwtrant (qua verschijningsvorm, materiaalgebruik en ornamentiek) naar ontwerp van architect J. Stuyt en/of beeldend kunstenaar P. Gerrits. Het jarenlange project van de Heilig-Land-Stichting neemt in het oeuvre van Stuyt en Gerrits een belangrijke plaats in. Als redelijk gaaf en compleet bewaard gebleven voorbeeld van een openbaar devotiepark gewijd aan het leven van Christus, is het complex een curiosum binnen de landelijke architectuurgeschiedenis. Voorts is in met name de Cenakelkerk, de pastorie en de synagoge sprake van gave en bijzondere interieurs.
- Van stedenbouwkundige waarde als onderdeel van een cluster (grootschalige) r.k. stichtingen in de directe omgeving, zoals het sanatorium Dekkerswald, het Nebo-klooster en het meisjespensionaat Mariënbosch. Er is sprake van een visuele relatie tussen enkele op heuvels gesitueerde hoofdgebouwen (torens, verbindende lanen). Het complex is van bijzondere betekenis wegens de relatie tussen de inrichting en het geaccidenteerde terrein: de heuveltoppen en dalen zijn vernoemd naar bergen en valleien in het Heilig Land en worden gemarkeerd door gebouwen en objecten die onderling met elkaar zijn verbonden door een slingerend padenstelsel en/of rechte lanen. Het complex heeft voor Nederland zeldzaamheidswaarde wegens de genoemde kwaliteiten.
- Van cultuurhistorische waarde als bijzondere uitdrukking van een religieuze ontwikkeling, in casu de in de negentiende eeuw begonnen rooms-katholieke emancipatiebeweging en het daaruit voortkomende rijke roomse leven. De idee om bepaalde heilige plaatsen of momenten in de vorm van een devotiepark dicht bij huis te halen en te visualiseren, past in het toenmalige rooms-katholieke tijdsbeeld. De Heilig-Land-Stichting vormt het hoogte- en tevens eindpunt voor wat betreft de bouw van devotie- of processieparken in Nederland. Uniek aan het project van de Heilig-Land-Stichting is het aspect van de museale functie; het kweken van liefde voor God en begrip van de Bijbel met als einddoel de bouw van een nationale H. Hartbasiliek. Ongekend in Nederland is de schaal en de uitgebreidheid waarop aan dit idee uitvoering is gegeven. Het complex van de Heilig-Land-Stichting vormt tevens een voor Nederland bijzonder vroeg voorbeeld van de idee van het Openluchtmuseum.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 523611

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	23 februari 2004
Kadaster deel/nr	82936/106

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Heilig Landstichting	Berg en Dal	Gelderland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groesbeek	H			2751
Groesbeek	H			1073

Omschrijving**

Complexonderdeel 01

Inleiding

Het dorp NAZARETH is in opdracht van de Heilig-Land-Stichting gebouwd en kent twee bouwfases. Het oudste en door P. Gerrits, naar het voorbeeld van El Hosson, ontworpen gedeelte dateert uit 1916-1918 en geeft een beeld van een Palestijns dorp uit het begin van de twintigste eeuw: dicht op elkaar gepakte kleine woningen aan korte straatjes met trappen. De plattegrond, aanleg en detaillering van de woningen komen overeen met de oosterse voorbeelden. Als bouw materiaal zijn mergelblokken gebruikt die, in tegenstelling tot de huizen in Palestina, bestreken zijn met leem vanwege het natte klimaat in Nederland. De dorps huizen zijn thans onder andere bekend en ingericht als het huis van de waterverkoper en een vlasbedrijfje. Terzijde van het dorp zijn drie olijfbomen aangeplant. Dit oude deel van het dorp is gesitueerd aan het dorpsplein bij de enkele jaren jongere synagoge. In 1971 is de tweede bouwlaag met kap van een uit 1916 daterend huisje gesloopt. In deze verdieping bevond zich een kapel die gewijd was aan de Annunciatie.

In het dorp zijn twee stenen BEELDEN van P. Gerrits geplaatst.

Het dorp Nazareth bevindt zich in het zuidoostelijke deel van het terrein van het huidige Bijbels Openluchtmuseum. Binnen het complex van de Heilig-Land-Stichting maakt het onderdeel uit van het thema "verborgen leven van Christus".

Omschrijving

Aaneenschakeling van blokvormige huizen van één en twee bouwlagen met platte daken op rechthoekig grondplan, gesitueerd aan twee korte straatjes met trappen die uitkomen op een met keien geplaveid plein. Op een van de daken is een eenvoudige loofhut gebouwd. Het merendeel van de gevels en tuinmuren is gepleisterd. Slechts bij één woning met aangrenzende tuinmuren en poorten zijn de mergelstenen in het zicht gelaten. De boogvormig of recht afgesloten ingangen van de woningen hebben houten deuren en

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

veelal een eenvoudig afdakje. Het merendeel van de uitgespaarde vensteropeningen heeft een rechthoekige vorm en wordt aan de binnen- of buitenzijde afgesloten door een grofmazig rooster van houten latten. Voor elke woning bevindt zich een ommuurd tuintje waarin de bakoven en soms ook een regenwaterput is te vinden.

De indeling van alle huizen is nagenoeg identiek: een rechthoekig vertrek dat door een niveauverschil is opgedeeld in een ruimte voor de huisdieren met voederbakken in de wanden, en een hoger gelegen gedeelte voor de mensen en het huisraad. De ruimtes worden van elkaar gescheiden door een gemetselde boog.

Op het dorpsplein dat in noordoostelijke richting op de huizen aansluit bevindt zich een stenen beeld van een bedelaar. Het betreft een in kleermakerszit onder een afdak gezeten man met baard, Palestijnse klederdracht en blote voeten. Aan de voet van het meest zuidelijke dorpsstraatje staat bij de waterbron een vrouw met kruik en kind. Het beeld betreft een blootsvoets wandelende vrouw die gekleed is in een blauwe toga en een witte loshangende hoofddoek. In haar rechter hand draagt zij een kruik. Met haar linker hand ondersteunt zij een kind dat op haar schouder is gezeten.

Waardering

Dorp NAZARETH en twee stenen BEELDEN uit 1916-1918.

- Van architectuur- en kunsthistorische waarde als essentiële onderdelen van een verzameling aan de bijbelse geschiedenis ontleende gebouwen en objecten in oosterse stijl (qua ontwerp, materiaalgebruik en/of detaillering), alsmede van bijzonder belang voor het oeuvre van beeldend kunstenaar P. Gerrits. Deze in in- en exterieur vrij gaaf bewaard gebleven onderdelen van een voormalig devotiepark, thans Bijbels Openluchtmuseum, vormen curiosa binnen de landelijke architectuur- en kunstgeschiedenis.
- Van stedenbouwkundige waarde als essentiële onderdelen van het complex Heilig-Land-Stichting dat cultuur- en architectuurhistorisch van nationaal belang is. Het dorp en de beelden zijn van bijzondere betekenis wegens de landschappelijk fraaie situering, welke verbonden is met de aanleg van het complex en de chronologische opbouw van de rondgang over het terrein.
- Van cultuurhistorische waarde als essentiële onderdelen van het complex Heilig-Land-Stichting dat een bijzondere en tevens zeldzame uitdrukking vormt van een religieuze ontwikkeling.

Hoofdcategorie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Subcategorie

Welzijn, kunst en cultuur

Functie

Museum

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 523612

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	23 februari 2004
Kadaster deel/nr	82936/103

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Heilig Landstichting	Berg en Dal	Gelderland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groesbeek	H			2751

Omschrijving**

Complexonderdeel 02

Inleiding

De SYNAGOGE is in opdracht van de Heilig-Land-Stichting in 1935 gebouwd naar ontwerp van P. Gerrits. De plattegrond en de inrichting zijn ontleend aan een kleine sefardische synagoge die Gerrits ter plaatse in de periode 1906-1911 bestudeerde. De indeling wordt bepaald door de situering van de ark, de biema en de vrouwenafdeling; in casu respectievelijk midden in de achtergevel, in het midden van de rechthoekige gebedsruimte en aan de linker zijkant. Dit gebouw is wat betreft type en decoratie verwant aan synagogen uit de periode 300 tot 600 na Christus. De synagoge bevindt zich in het zuidoostelijke deel van het terrein van het huidige Bijbels Openluchtmuseum, en is gesitueerd aan het dorpsplein van het dorpje Nazareth. De synagoge maakt binnen het complex van de Heilig-Land-Stichting onderdeel uit van het thema "verborgen leven van Christus".

Omschrijving

De tegen een flauwe helling gebouwde SYNAGOGE bestaat uit een ommuurde rechthoekige voorhof en een éénlaagse gebedsruimte op rechthoekig grondplan. De gebedsruimte heeft een plat dak met in het midden een kleine koepel. De voorgevel van de gebedsruimte en de frontzijde van de voorhof-ommuring zijn opgetrokken in blokken mergel. De overige gevels van baksteen hebben een onregelmatig metselverband. De rechthoekige vensteropeningen in de regelmatig ingedeelde gevels worden afgesloten door grofmazige 'horren' van houten latten.

De voorhof is vanaf het dorpsplein bereikbaar via een toegang met houten deur uiterst rechts in de frontmuur. De ruim twee meter hoge muren van de voorhof zijn aan de binnenzijde leemkleurig gepleisterd en voorzien van een rondgaande muurbank. Als beschutting is boven de banken een met riet en leem gedekt afdak op houten stijlen aangebracht. De traspgewijs oplopende hof is met keien geplaveid en heeft in het midden een cilindervormige waterput.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De symmetrisch ingedeelde voorgevel van de synagoge heeft uiterst links en rechts een toegang met houten dubbele deur naar de gebedsruimte. De toegangen worden beide afgesloten door een latei met reliëfvoorstellingen: zevenarmige kandelaar en twee rozetten met zespuntige ster (links), slang en twee beesten (rechts). Tussen beide ingangen bevindt zich een stenen muurbank. Het INTERIEUR bestaat uit een rechthoekige ruimte die in drie 'beuken' wordt onderverdeeld door twee rijen van elk drie palen op stenen poeren. Het plafond bestaat uit een balklaag. De linker beuk doet dienst als vrouwengalerij en wordt van de aangrenzende beuk gescheiden door lage houten hekwerken. In de middenbeuk staat de in hout uitgevoerde biema opgesteld: een gesloten achzijdig podium met trap en rondom een bankje, een balustrade met uitgebouwde lezenaar en een fraai gesneden overhuiving. De achterste travee is trapsgewijs opgehoogd. Hier bevindt zich in de achtergevel een boognis met de aan de ark des verbonds herinnerende fraai bewerkte houten kist waarin de wetsrollen worden bewaard. De nis kan worden afgesloten door een aan palen bevestigd voorhangsel van textiel. De wit gepleisterde wanden zijn voorzien van een rood geschilderde plint met aansluitend een zigzaglijst. Aan weerszijden van de ark zijn enkele symbolische decoraties geschilderd: de palmboom, ramshoorn, zevenarmige kandelaar, wierookschip en de vijfpuntige ster.

Waardering

SYNAGOGE uit 1935.

- Van architectuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van een verzameling aan de bijbelse geschiedenis ontleende gebouwen en objecten in oosterse stijl (qua ontwerp, materiaalgebruik en/of detaillering), alsmede van bijzonder belang voor het oeuvre van beeldend kunstenaar P. Gerrits. Dit in in- en exterieur vrij gaaf bewaard gebleven onderdeel van een voormalig devotiepark, thans Bijbels Openluchtmuseum, vormt een curiosum binnen de landelijke architectuurgeschiedenis. Het betreft een goed voorbeeld van een reconstructie van een sefardische synagoge uit de periode 300 tot 600 na Christus.
- Van stedenbouwkundige waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land-Stichting dat cultuur- en architectuurhistorisch van nationaal belang is. Het object is van bijzondere betekenis wegens de landschappelijk fraaie situering, welke verbonden is met de aanleg van het complex en de chronologische opbouw van de rondgang over het terrein.
- Van cultuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land-Stichting dat een bijzondere en tevens zeldzame uitdrukking vormt van een religieuze ontwikkeling.

Hoofdcategorie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Subcategorie

Welzijn, kunst en cultuur

Functie

Museum

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 523613

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	23 februari 2004
Kadaster deel/nr	82936/115

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Heilig Landstichting	Berg en Dal	Gelderland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groesbeek	H			2751

Omschrijving**

Complexonderdeel 03

Inleiding

Het HERDERSVELD en de eenvoudige WACHTTOREN met LOOFHUT voor herders is omstreeks 1918 in opdracht van de Heilig-Land-Stichting aangelegd nabij het dorpje Nazareth op een helling in het zuidoostelijke deel van het terrein van het huidige Bijbels Openluchtmuseum. Binnen het complex van de Heilig-Land-Stichting maakt het onderdeel uit van het thema "verborgen leven van Christus". Het bestaat uit een terrasvormig aangelegd VELD met lage muurtjes van grote blokken mergelsteen; een terrein zoals ze ook in het Nabije Oosten voorkomen. Op het hoogste punt van het veld is een WACHTTOREN met LOOFHUT voor herders gebouwd, bestaande uit een stenen podium met loofhut waarin twee BEELDEN van P. Gerrits staan opgesteld die oorspronkelijk elders op het terrein bij de zogenaamde Bergrede hebben gestaan. De beelden dateren uit ca. 1950.

Omschrijving

Een met gras ingezaaid open VELD op een in zuidelijke richting afhellend terrein met lage, deels gepleisterde muurtjes van mergelblokken. De in mergelblokken opgetrokken, manshoge WACHTTOREN heeft een rechthoekig grondplan en kan betreden worden via een hierin uitgespaarde hoektrap. Aan de zijde van het veld is op de wachttoren een eenvoudige LOOFHUT van palen en takken gebouwd. In deze loofhut staan twee stenen BEELDEN opgesteld, voorstellende twee zittende mannen in Palestijnse klederdracht die beide een fluit bespelen.

Waardering

HERDERSVELD en WACHTTOREN met LOOFHUT uit ca. 1918 en twee BEELDEN uit ca. 1950.

- Van architectuur- en kunsthistorische waarde als essentiële onderdelen van een verzameling aan de bijbelse geschiedenis ontleende

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

gebouwen en objecten in oosterse stijl (qua ontwerp, materiaalgebruik en/of detaillering), alsmede van bijzonder belang voor het oeuvre van beeldend kunstenaar P. Gerrits. Deze vrij gaaf bewaard gebleven onderdelen van een voormalig devotiepark, thans Bijbels Openluchtmuseum, vormen curiosa binnen de landelijke architectuur- en kunstgeschiedenis.

- Van stedenbouwkundige waarde als essentiële onderdelen van het complex Heilig-Land-Stichting dat cultuur- en architectuurhistorisch van nationaal belang is. De objecten zijn van bijzondere betekenis wegens de landschappelijk fraaie situering, welke verbonden is met de aanleg van het complex en de chronologische opbouw van de rondgang over het terrein.

- Van cultuurhistorische waarde als essentiële onderdelen van het complex Heilig-Land-Stichting dat een bijzondere en tevens zeldzame uitdrukking vormt van een religieuze ontwikkeling.

Hoofdcategorie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Subcategorie

Welzijn, kunst en cultuur

Functie

Museum

Monumentnummer*: 523614

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	23 februari 2004
Kadaster deel/nr	82936/109

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Heilig Landstichting	Berg en Dal	Gelderland

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Groesbeek	H			2751

Omschrijving**

Complexonderdeel 05

Inleiding

TOLLENAARSWONING/TIMMERMANSWERKPLAATS gebouwd in 1924 in opdracht van de Heilig-Land-Stichting naar een ontwerp van PIET GERRITS. Het oorspronkelijk als timmermanswerkplaats en huis van Jozef en Maria in Nazareth ingerichte pand, maakt onderdeel uit van de reeks gebouwen en objecten die een duidelijke voorstelling dienden te geven van het zogeheten verborgen leven van Christus. Het gebouw is gelegen tussen de schaapskooi/grot van Bethlehem en de Oosterse herberg. Enkele inscripties herinneren nog aan de oorspronkelijke functie, zoals de volgende op het aan de woning gebouwde poortje vermelde tekst: "en Jezus kwam in zijn vaderstad en velen vol verbazing zeiden: Van waar die wijsheid, die hem gegeven is en hoe geschieden door zijn handen zulke wonderen? Is hij niet de timmerman, de zoon van Maria?". Volgens de Bijbel was Jezus tot zijn dertigste in Nazareth bekend als de timmerman. In de woning waren oorspronkelijk verschillende timmermansproducten uitgesteld, zoals een wiegje, een dorsplank, een ossenjuk en een ploeg. Later heeft het gebouw de functie van tollenaarswoning gekregen en is in de links gelegen aanbouw een tollenaarskantoor ingericht. De woning is ruimer dan de boerenwoningen in het dorp Nazareth. De deuren (deels met snijwerk) en ramen zijn gebaseerd op historische voorbeelden. Dankzij de zware steunmuur tussen het hoge en het lage deel van het huis was het mogelijk een kleine vlakke koepel te bouwen.

Omschrijving

Voormalige TIMMERMANSWERKPLAATS oftewel huis van Jozef en Maria in Nazareth, thans ingericht als TOLLENAARSWONING. De gevels van het gebouw zijn gedeeltelijk bekleed met ruw behakte blokken kalksteen en gedeeltelijk gecementeerd. Het gebouw heeft een L-vormige plattegrond en is samengesteld uit drie in hoogte verschillende kubische bouwmassa's waaraan een poortje is toegevoegd. Het gebouw is voorzien van platte daken met uitzondering van de hoogste bouwmassa die een koepel heeft. De daken en de koepel zijn in beton uitgevoerd.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De links gelegen laagste bouwmassa bevatte oorspronkelijk de timmermanswerkplaats die nu ingericht is als tollenaarskantoor. De rechts hiervan gelegen bouwmassa is ingericht als woning en bestaat uit twee bouwmassa's die inwendig met elkaar in verbinding staan.

De VOORGEVEL is asymmetrisch ingedeeld en wordt gevormd door de terugliggende gevel van het tollenaarskantoor en de rechts hiervan gelegen gevel van de woning. De gevel van het tollenaarskantoor is voorzien van een door een blinde keperboog afgesloten deuropening met drie gekoppelde spiegel-geklampte deuren. De gevel van de woning bezit een segmentboogvormig afgesloten deuropening waarin een dubbele paneeldeur met decoratief snijwerk (davidster, zevenarmige kandelaar, vaas en takken). De ingang is te bereiken via twee treden. Boven de ingang is een houten luifel aangebracht. De asymmetrisch ingedeelde, gedeeltelijk gecementeerde LINKER ZIJGEVEL wordt gevormd door de gevel van de uitgebouwde werkplaats en de terugliggende gevel van de woning. De gevel van de werkplaats is blind uitgevoerd. In de gevel van de woning bevinden zich twee hoog in de muur geplaatste rechthoekige vensteropeningen die ieder voorzien zijn van een betonnen plaat met acht ronde openingen.

De gecementeerde ACHTERGEVEL is blind uitgevoerd.

In de gecementeerde RECHTER ZIJGEVEL bevinden zich in de lage linker helft drie rechthoekige vensters met meerruits ramen en een steunbeer. Het hogere rechter gedeelte van de gevel bezit een hoog in de muur geplaatst rechtgesloten venster waarin een uitkragend rooster van houten latjes.

Het INTERIEUR van de woning bestaat uit twee met elkaar verbonden kamers waarbij de hoger gelegen achterste kamer voorzien is van een koepelgewelf en de lager gelegen kamer voorzien is van een eenvoudig betonnen plafond, dat wordt 'ondersteund' door ruw behakte boomstammen. De hoger gelegen kamer is door middel van een rondboog gescheiden van de lager gelegen kamer en heeft omlopende ingebouwde banken die evenals het onderste deel van de wanden geschilderd zijn in een roodbruine kleur. In de muren zijn nisjes voor kaarsen uitgespaard.

Waardering

TOLLENAARSWONING uit 1924 oorspronkelijk gebouwd als TIMMERMANSWERKPLAATS oftewel het huis van Jozef en Maria naar een ontwerp van P. Gerrits.

- Van architectuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van een verzameling aan de bijbelse geschiedenis ontleende gebouwen en objecten in oosterse stijl (qua ontwerp, materiaalgebruik en/of detaillering), alsmede van bijzonder belang voor het oeuvre van beeldend kunstenaar P. Gerrits. Dit in in- en exterieur vrij gaaf bewaard gebleven onderdeel van een voormalig devotiepark, thans Bijbels Openluchtmuseum, vormt een curiosum binnen de landelijke architectuurgeschiedenis.
- Van stedenbouwkundige waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land-Stichting dat cultuur- en architectuurhistorisch van nationaal belang is. Het object is van bijzondere betekenis wegens de situering, welke verbonden is met de aanleg van het complex en de chronologische opbouw van de rondgang over het terrein.
- Van cultuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land-Stichting dat een bijzondere en tevens zeldzame uitdrukking vormt van een religieuze ontwikkeling.

Hoofdcategorie

Subcategorie

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Welzijn, kunst en cultuur

Museum

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 523615

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	23 februari 2004
Kadaster deel/nr	82936/122

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Heilig Landstichting	Berg en Dal	Gelderland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groesbeek	H			2751

Omschrijving**

Complexonderdeel 06

Inleiding

De OOSTERSE HERBERG is in 1923 in opdracht van de Heilig-Land-Stichting gebouwd door P. Gerrits naar het voorbeeld van eenzelfde gebouw in Jordanië. Het sterk naar binnen gekeerde gebouw met zijn gesloten buitengevels bood in zijn oorspronkelijke functie beschutting en bescherming aan de mensen en dieren van een karavaan. In het tweelaags poortgebouw bevinden zich de slaapkamers voor de welgestelden en de overslagkamer voor goederen. Het poortgebouw wordt aan de rechter zijde geflankeerd door de lagere woning van de herbergier. Op het dakterras van deze woning is een eenvoudige loofhut gebouwd.

De oosterse herberg bevindt zich in het oostelijke deel van het terrein van het huidige Bijbels Openluchtmuseum, en is gesitueerd op geringe afstand van het zogenaamde huis van de tollenaar. Het object maakt binnen het complex van de Heilig-Land-Stichting onderdeel uit van het thema "openbare leven van Christus".

Omschrijving

De OOSTERSE HERBERG is een gebouw op rechthoekig grondplan van één, en bij de entree twee bouwlagen met platte daken rondom een groot binnenplein. Het gebouw is in zijn opzet sterk naar binnen gericht. De buitengevels zijn grotendeels blind uitgevoerd en worden geleed door steunberen. De GEVEL aan de voorzijde is bekleed met natuursteen. Door het gebruik van meerdere soorten natuursteen in verschillende maten en kleuren worden opeenvolgende bouwfases gesuggereerd. De verdiept gelegen ingang met opgeklampte dubbele deur bevindt zich ongeveer in het midden en wordt afgesloten door een stompe spitsboog. Boven de ingang bevindt zich op de verdieping een rechthoekig venster dat wordt afgesloten door een rooster van houten latten. De overige gevels zijn gepleisterd en uiterst spaarzaam voorzien van kleine vensters met houten roosters.

Het BINNENPLEIN wordt aan drie zijden omgeven door een galerij met rustbanken. Boven de bank aan de zuidzijde van het plein is als

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

beschutting een afdak op houten stijlen aangebracht. De overige twee zijden openen naar het plein middels een stompe spitsboogarcade. Achter elke boog bevindt zich in de muur een schijndeur met olielampnisjes die achterliggende slaapvertrekken suggereren. Op het ongeplaveide plein bevindt zich een waterput en een drinkbak voor de dieren. Het poortgebouw en de flankerende herbergierswoning hebben enkelvoudige en gekoppelde vensters met houten roosters in verschillende formaten. De doorgang naar de toegangspoort is rondboogvormig afgesloten. Uiterst links leidt een stenen trap naar de loofhut op het dak van de herbergierswoning. Het INTERIEUR van de kleine woning van de herbergier bestaat uit een rechthoekig vertrek dat door twee gemetselde brede bogen wordt onderverdeeld in kleinere ruimtes met een verschillend vloerniveau. In de wit gepleisterde wanden zijn kleine nissen voor olielampjes uitgespaard. Het plafond wordt gedragen door houten palen die in de lengterichting van het vertrek zijn aangebracht.

Waardering

OOSTERSE HERBERG uit 1923.

- Van architectuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van een verzameling aan de bijbelse geschiedenis ontleende gebouwen en objecten in oosterse stijl (qua ontwerp, materiaalgebruik en/of detaillering), alsmede van bijzonder belang voor het oeuvre van beeldend kunstenaar P. Gerrits. Dit in in- en exterieur vrij gaaf bewaard gebleven onderdeel van een voormalig devotiepark, thans Bijbels Openluchtmuseum, vormt een curiosum binnen de landelijke architectuurgeschiedenis.
- Van stedenbouwkundige waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land-Stichting dat cultuur- en architectuurhistorisch van nationaal belang is. Het object is van bijzondere betekenis wegens de situering, welke verbonden is met de aanleg van het complex en de chronologische opbouw van de rondgang over het terrein.
- Van cultuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land-Stichting dat een bijzondere en tevens zeldzame uitdrukking vormt van een religieuze ontwikkeling.

Hoofdcategorie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Subcategorie

Welzijn, kunst en cultuur

Functie

Museum

Monumentnummer*: 523616

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	23 februari 2004
Kadaster deel/nr	82936/119

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Heilig Landstichting	Berg en Dal	Gelderland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groesbeek	H			2751

*Omschrijving***

Complexonderdeel 07

Inleiding

BERGREDE bestaande uit 11 betonnen RELIEFS die tussen 1950 en 1952 werden gemaakt door Piet Gerrits alsmede één STEEN met een zaligspreking. De bergredereliëfs behoren tot zijn laatste grote werken voor de Heilig-Land-Stichting. Aan de hand van deze reliëfs worden een aantal gezegden uit de bergrede volgens Matteus geïllustreerd. Christelijke theologen beschouwen deze bergrede als een kernachtige samenvatting van Christus verkondiging. De grote literaire en esthetische betekenis ervan wortelt in de tradities van het jodendom en wordt ook door niet-christenen erkend.

Op de reliëfs, die uitgevoerd zijn in de voor het late werk van Piet Gerrits kenmerkende realistische en verhalende trant, zijn vijf verhalen uit het Oude Testament en vijf verhalen uit het Nieuwe Testament uitgebeeld die dezelfde strekking hebben als de uitspraken van Jezus. De steniging van Stefanus staat op de zesde plaats en vormt zodoende de scheiding tussen de reliëfs uit het Oude Testament en het Nieuwe Testament. Boven de Bergrede stond oorspronkelijk een beeld van Jezus. Het beeld was boven het reliëf met Stefanus geplaatst, om de doorwerking van de leer van Jezus in het leven van zijn volgelingen aan te geven. Piet Gerrits noemt de eigenlijke inhoud van de Bergrede 'de leer over de nieuwe gerechtigheid' als vervolmaking van de oude Wet. Hij stelt het joodse nationalisme tegenover de zedenwet naar de geest. Bij de Bergrede stonden oorspronkelijk tevens een aantal stenen met zaligsprekingen. Tegenwoordig is aan de rechterkant van de Bergrede nog één van deze stenen te zien. In het bos liggen nog een aantal stenen met teksten. Ook maakten nog een aantal andere reliëfs deel uit van de Bergrede. Drie bevinden zich achter de Oosterse Herberg en drie bevinden zich bij het zogenaamde archeologisch project. Daarnaast werd nog een aantal taferelen door vrijstaande beelden gevisualiseerd, zoals Jezus en de Samaritaanse vrouw aan de put (verdwenen), de goede herder (herplaatst op de begraafplaats), de verloren zoon (verdwenen) en de zaaier (herplaatst op de begraafplaats).

De bergredereliëfs en de steen maken onderdeel uit van het thema "openbare leven van Christus" en waren oorspronkelijk gelegen

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

tussen de Oosterse Herberg en het in het midden van de jaren '70 (20e eeuw) gebouwde vissersdorp.

Omschrijving

De RELIEFS zijn geplaatst in een betonnen keermuur. Uiterst links bevindt zich een tekst als motto voor het gedeelte uit het Oude Testament: '..Zo uw gerechtigheid niet groter is dan die van de schriftgeleerden en farizeeën, dan zult gij het rijk der hemelen niet binnengaan' (Mat.5, 12). Vervolgens zijn van links naar rechts de volgende verhalen uitgebeeld: Kaïn doodt Abel; David en Nathan; Adam en Eva; Suzanna en de ouderlingen; David en Saul; Steniging van Stefanus; Penning van de weduwe; de man die schatten voor zichzelf verzamelde; De farizeeër en de tollenaar; de onbarmhartige dienaar en tenslotte de barmhartige Samaritaan. De reeks wordt afgesloten met het motto voor het Nieuwe Testament gedeelte: '.. weest dus volmaakt zoals uw hemels vader volmaakt is'. De vrijstaande STEEN is voorzien van de volgende zaligspreking: '..Zalig die wenen, want ze zullen worden getroost. Zalig die honger en dorsten naar de gerechtigheid, want ze zullen worden verzadigd'. In de navolgende tekst zijn de afbeeldingen op de reliëfs nader beschreven waarbij tevens het bijbehorende bijbelcitaat is vermeld.

1) Kaïn en Abel "Jullie hebben gehoord dat tot de ouden gezegd is: U zult niet doden. Wie doodt, zal uitgeleverd worden aan het gerecht. Maar ik zeg jullie: ieder die zijn broeder een kwaad hart toedraagt, zal uitgeleverd worden aan het gerecht" (Mat.5, 21-22).

Op de voorgrond ligt Abel languit op de grond. Rechts de kudde schapen, waaruit het brandoffer genomen is. Op de achtergrond vlucht Kaïn weg, handen op de oren om Gods stem niet te hoeven horen (Gen.4, 1-16).

2) David en Nathan "Je hebt gehoord dat er gezegd is: u zult geen echtbreuk plegen. Maar ik zeg jullie: ieder die begerig naar een vrouw kijkt, heeft in zijn hart al echtbreuk met haar gepleegd" (Mat.5, 27-28).

De profeet Nathan, stok in de hand, wijst op David. Deze heeft Uria de Hetiet, een soldaat, de dood in gejaagd om zijn vrouw Batseba te kunnen bezitten. Davis, gezeten op een bank, weet zich schuldig en verbergt zijn hoofd in zijn handen. Tussen hen staat een tafel met schaal en fles. Linksachter hangt een schild en zwaard, het zwaard wijst op de naderende dood van Absalom, de zoon van David, die voor vaders misdaad moet boeten (II Sam.12, 1-14).

3) Adam en Eva "Ook is er gezegd: Wie zijn vrouw verstoot, moet haar een scheidingsbriefje geven. Maar ik zeg jullie: ieder die zijn vrouw verstoot, behalve in een geval van ontucht, brengt haar tot echtbreuk, en wie trouwt met een vrouw die is verstoten, pleegt echtbreuk" (Mat.5, 31-32).

Wat God gebonden heeft, kan geen mens meer scheiden. Adam en Eva kijken in aanbidding omhoog. Adam heeft beide armen opgeheven, Eva vouwt haar handen in een biddend gebaar. Hun schaamstreek is bedekt met de haren van Eva en het hoofd van een hert. Beide hebben een nimbus. Er zijn verschillende dieren aanwezig: kameel, paard, hert lam, ezel rund, geit, leeuwenpaar, op de grond een lam, op de achtergrond een beer die uit zijn hol komt, vogels, een palmboom en bergen. In water zwemmen verschillende vissen en een waterslang (Gen.3, 1-24).

4) Suzanna en de ouderlingen "Verder hebben jullie gehoord dat tot de ouden gezegd is: U zult uw eed niet breken, maar u houden aan uw eed voor de Heer. Maar ik zeg jullie helemaal niet te zweren" (Mat.5, 33-34).

Daniel oordeelt over de ouderlingen (rechts) die met elkaar fluisteren, één bedekt oor. Links staat Suzanna die onterecht van overspel werd beschuldigd en nu vrijgesproken wordt. Op de achtergrond een stadspoort (Dan.13, 28-63).

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

5) David en Saul "Je hebt gehoord dat er gezegd is: oog om oog en tand om tand. Maar ik zeg jullie een zaak niet uit te vechten met iemand die je kwaad heeft gedaan" (Mat.5, 38-39).

David en Abisai treffen de slapende Saul aan. David weerhoudt zijn makker ervan hem te doden, maar neemt speer en waterkruik van Saul weg. Op de achtergrond de slapende manschappen van Saul (I Sam.26, 7-12).

6) Steniging van Stefanus "Ze stenigden Stefanus, terwijl hij bad: 'Heer Jezus ontvangt mijn geest'. Hij viel op zijn knieën en riep met luide stem: 'Heer, reken hun zonden niet aan'" (Hand.7,59-60).

Stefanus die zijn handen opheft, wordt gestenigd door twee mannen. Op de achtergrond een stadspoort (Hand.7, 59-60).

7) Penning van de Weduwe "Maar als jij barmhartig bent, laat dan je linkerhand niet weten wat je rechterhand doet, opdat je barmhartigheid in het verborgene gebeurt; en je vader, die in het verborgene ziet, zal het je lonen" (Mat.6,3-4).

Een farizeeër geeft een aalmoes aan een bedelaar die hem smekend aankijkt. achter de farizeeër twee mannen die hem bewonderend aankijken. Op de achtergrond een weduwe met haar kinderen die onopvallend een aalmoes geeft (Mar.12,41-44).

8) De man die schatten voor zichzelf verzamelde "Verzamel geen schatten op aarde, waar mot of houtworm ze aantast, en waar dieven inbreken om ze te stelen. Maar verzamel schatten in de hemel, waar mot noch houtworm ze aantasten, en waar geen dieven inbreken om ze te stelen" (Mat.6,19-20).

Een rijke landman zit peinzend tussen rijkdommen die hij verzameld heeft. Boven hen rijst echter de dood, het zwaard reeds half uit de schede: gedenk te sterven (Luc.12, 13-21).

9) De farizeeër en de tollenaar "En wanneer je bidt, wees dan niet als de schijnheiligen; zij staan graag in de synagogen en op de hoeken van de straten te bidden, om op te vallen bij de mensen. ik verzeker jullie, ze hebben hun loon al. Maar als jij bidt, ga dan je binnenkamer in, doe de deur dicht, bid tot je vader, die in het verborgene is; en je vader, die in het verborgene ziet, zal het je lonen" (Mat.6, 6-7).

Op de achtergrond staat een farizeeër met gebedsmantel in de tempel te bidden. Op de achtergrond de tollenaar die, schoenen uit, zich nederig en onopvallend tot God richt (Luc.18,9-14).

10) De onbarmhartige dienaar "Werp je niet op als rechter, opdat je niet onder het oordeel valt. Want onder het oordeel dat jullie vellen, zul je vallen, en met de maat waarmee jullie meten, zul je gemeten worden" (Mat.7,1-2).

Een koning rekent met zijn dienaren af. Uit medelijden vergeeft hij de dienaar die hem geld schuldig is. Deze dienaar valt echter iemand aan die hem geld schuldig is en zet deze schuldenaar zelfs in het gevang. Op de achtergrond de koning die met een dienaar afrekent (Mat.18,23-24).

11) De barmhartige Samaritaan "Welnu, behandel de mensen in alles zoals je wilt dat ze je behandelen. Want dat is de wet en de profeten" (Mat.7,12).

De Samaritaan daalt af naar de man die door rovers gewond is achtergelaten. In de verte de figuren van een priester en de leviet die langsgingen zonder te helpen.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Waardering

BERGREDE bestaande uit 11 betonnen RELIEFS die in de jaren 1950-1952 werden gemaakt door PIET GERRITS alsmede één STEEN met een zaligspreking.

- Van architectuur- en met name kunsthistorische waarde als essentiële onderdelen van een verzameling aan de bijbelse geschiedenis ontleende gebouwen en objecten in oosterse stijl (qua ontwerp, materiaalgebruik en/of detaillering), alsmede van bijzonder belang voor het oeuvre van beeldend kunstenaar P. Gerrits. Deze vrij gaaf bewaard gebleven onderdelen van een voormalig devotiepark, thans Bijbels Openluchtmuseum, vormen curiosa binnen de landelijke architectuur- en kunstgeschiedenis.

- Van stedenbouwkundige waarde als essentiële onderdelen van het complex van de Heilig Landstichting dat cultuur- en architectuurhistorisch van nationaal belang is. De objecten zijn van bijzondere betekenis wegens de situering, welke verbonden is met de aanleg van het complex en de chronologische opbouw van de rondgang over het terrein.

- Van cultuurhistorische waarde als essentiële onderdelen van het complex Heilig-Land-Stichting dat een bijzondere en tevens zeldzame uitdrukking vormt van een religieuze ontwikkeling.

Hoofdcategorie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Subcategorie

Welzijn, kunst en cultuur

Functie

Museum

Monumentnummer*: 523617

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	23 februari 2004
Kadaster deel/nr	82936/130

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>		
Heilig Landstichting	Berg en Dal	Gelderland		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groesbeek	H			2751

Omschrijving**

Complexonderdeel 08

Inleiding

Twee WIJNPERSEN, waarschijnlijk tussen 1920 en 1940 gebouwd door P. Gerrits in opdracht van de Heilig-Land-Stichting. De objecten bevinden zich in het oostelijke deel van het terrein van het huidige Bijbels Openluchtmuseum, en zijn gesitueerd in een dal op geringe afstand van de Bergredereliëfs. De wijnpersen maken binnen het complex van de Heilig-Land-Stichting onderdeel uit van het thema "openbare leven van Christus". De thans geïsoleerd gelegen persen verkeren anno 1998 in een verwaarloosde staat.

Omschrijving

Twee identieke WIJNPERSEN van beton die in een helling zijn ingegraven. De persen zijn elk opgedeeld in twee grote en twee kleine bakken. In de bovenste grote bak kunnen druiven worden geperst door er met blote voeten in rond te lopen. Het sap loopt vervolgens door kleine openingen naar de lager gelegen bakken. Op de bovenste bak heeft waarschijnlijk een loofhut gestaan.

Waardering

Twee WIJNPERSEN uit 1920-1940.

- Van cultuurhistorische waarde als essentiële onderdelen van een verzameling aan de bijbelse geschiedenis ontleende gebouwen en objecten in oosterse stijl (qua ontwerp, materiaalgebruik en/of detaillering) die een bijzondere en tevens zeldzame uitdrukking vormt van een religieuze ontwikkeling, alsmede van bijzonder belang voor het oeuvre van beeldend kunstenaar P. Gerrits.

- Van stedenbouwkundige waarde als essentiële onderdelen van het complex Heilig-Land-Stichting dat cultuur- en

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

architectuurhistorisch van nationaal belang is. De objecten zijn van bijzondere betekenis wegens de situering, welke verbonden is met de aanleg van het complex en de chronologische opbouw van de rondgang over het terrein.

Hoofdcategorie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Subcategorie

Welzijn, kunst en cultuur

Functie

Museum

Monumentnummer*: 523618

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	23 februari 2004
Kadaster deel/nr	82936/126

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Heilig Landstichting	Berg en Dal	Gelderland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groesbeek	H			2751

Omschrijving**

Complexonderdeel 09

Inleiding

De in 1915-1916 in opdracht van de Heilig-Land-Stichting aangelegde HOF VAN OLIJVEN bevindt zich in het noordelijk gedeelte van het huidige Bijbels Openluchtmuseum, en is gesitueerd in het zogenaamde Cedrondal. De hof is bereikbaar via een stenen bruggetje over de Cedronbeek. De brug verwijst naar het feit dat de olijfhof voor wie uit Jeruzalem kwam, aan de overkant van de Cedron lag. Binnen de MUREN van de hof bevinden zich een GROT met OLIJFPERS, een GRAFKAPEL en twee stenen BEELDEN naar ontwerp van beeldend kunstenaar P. Gerrits. De hof van olijven maakt binnen het complex van de Heilig-Land-Stichting onderdeel uit van het thema "openbare leven van Christus".

Omschrijving

De OMMURING van de hof bestaat uit onregelmatig gestapelde blokken mergelsteen van verschillende grootte. Bij het bruggetje over de slingerende Cedron is in de muur een poort uitgespaard. In de hof bevindt zich direct achter de poort een kunstmatig aangelegde GROT. Een brede opening aan de voorzijde geeft toegang tot de grot waarin een OLIJFPERS staat opgesteld. Rechts hiervan sluit een rechthoekige GRAFKAPEL aan met gepleisterde koepel en gevels van blokken mergelsteen. Een houten deur verschaft toegang tot de grafkapel van de familie Brenninckmeyer. Het interieur van de kapel bestaat uit een natuurstenen vloer en door P. Gerrits beschilderde wanden en koepel. Op de linkerwand is de verrijzenis afgebeeld: een in het licht badende engel toont aan drie vrouwen het lege graf. Op de achterwand is de verschijning van Christus aan Maria Magdalena afgebeeld: geknielde Maria Magdalena en staande Christus in een landschap met bomen en huizen. Op de rechterwand is de kruisafname afgebeeld: Maria neemt de dode Christus van het kruis (gesigneerd: P. Gerrits). De beschildering van de koepel bestaat uit concentrische cirkels in diverse kleuren.

Voorts bevinden zich in de hof twee kunststenen BEELDEN: de voorover knielende Christus in gebed met Zijn aangezicht ter aarde en

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

een groep van drie slapende apostelen.

Waardering

Ommuurde HOF VAN OLIJVEN (1915-1916) waarin GROT met OLIJFPERS, GRAFKAPEL en twee stenen BEELDEN.

- Van architectuur- en kunsthistorische waarde als essentiële onderdelen van een verzameling aan de bijbelse geschiedenis ontleende gebouwen en objecten in oosterse stijl (qua ontwerp, materiaalgebruik en/of detaillering), alsmede van bijzonder belang voor het oeuvre van beeldend kunstenaar P. Gerrits. Deze vrij gaaf bewaard gebleven onderdelen van een voormalig devotiepark, thans Bijbels Openluchtmuseum, vormen curiosa binnen de landelijke architectuur- en kunstgeschiedenis. De grafkapel is bovendien van belang wegens de bijzondere muurschilderingen in het interieur.
- Van stedenbouwkundige waarde als essentiële onderdelen van het complex Heilig-Land-Stichting dat cultuur- en architectuurhistorisch van nationaal belang is. De onderdelen zijn van bijzondere betekenis wegens de landschappelijk fraaie situering, welke verbonden is met de aanleg van het complex en de chronologische opbouw van de rondgang over het terrein.
- Van cultuurhistorische waarde als essentiële onderdelen van het complex Heilig-Land-Stichting dat een bijzondere en tevens zeldzame uitdrukking vormt van een religieuze ontwikkeling.

Hoofdcategorie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Subcategorie

Welzijn, kunst en cultuur

Functie

Museum

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 523619

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	23 februari 2004
Kadaster deel/nr	82936/89

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Heilig Landstichting	Berg en Dal	Gelderland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groesbeek	H			2751

*Omschrijving***

complexonderdeel nr. 10

Inleiding

Het SANHEDRIN, het hoogste bestuurs- en gerechtelijk college voor Joden in Judea, is in 1940 in opdracht van de Heilig-Land-Stichting gebouwd naar ontwerp van P. Gerrits. Voor dit gebouw heeft geen historisch Sanhedrin model gestaan. Wel werd op onderdelen teruggegrepen op archeologische vondsten in Palestina. Dit sterk naar binnen gekeerde gebouw met zijn gesloten buitengevels bood in zijn oorspronkelijke functie onderdak aan de Hoge Raad. Het Sanhedrin en de daarin opgestelde BEELDENGROEPEN illustreren de gebeurtenissen die betrekking hebben op de veroordeling van Christus. De beeldengroep van de leden van de Hoge Raad alsmede de beelden in de galerij zijn omstreeks 1952 gemaakt door P. Gerrits. Binnen het complex van de Heilig-Land-Stichting maakt het Sanhedrin onderdeel uit van het thema "openbare leven van Christus".

Het Sanhedrin bevindt zich in het noordelijk deel van het Bijbels Openluchtmuseum; oorspronkelijk vrij gesitueerd op enige afstand van het Paleis van Pilatus, maar sedert 1978 maakt het onderdeel uit van de zogenaamde Oosterse straat die beide vooroorlogse gebouwen met elkaar verbindt.

Omschrijving

Blokvormig gebouw op samengesteld grondplan van één en twee bouwlagen rondom een binnenhof. De rechthoekige bouwvolumes hebben platte daken.

De GEVELS aan de buitenzijde zijn wit gepleisterd en voorzien van slechts enkele rechthoekige vensters van verschillende formaten. De vensteropeningen in de voorgevel worden afgesloten door grofmazige roosters van houten latten. De ingang bevindt zich in het midden van de voorgevel en bestaat uit een opgeklampte dubbele deur (klampen in visgraatpatroon) en een gepleisterde omlijsting. Boven de ingang bevindt zich op de verdieping een dubbele houten schijndeur. Enkele gevels worden afgesloten door een eenvoudig

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

geprofileerde lijst, en andere door een rij in specie gelegde dakpannen.

De betegelde rechthoekige BINNENHOF is rondom voorzien van een ongelede booggalerij in één en twee bouwlagen. De galerij aan de ingangszijde is op de begane grond dubbel uitgevoerd en heeft een plaveisel van keien. Aan de overzijde van de binnenhof hebben de twee pijlers die de toegang tot het vertrek van de Hoge Raad markeren een proto-Aeolisch kapiteel. De stenen hoektrap op de binnenhof is een doodlopende trap. De verdieping, die bereikbaar is via een trap in de galerij, heeft twee gesloten zijden met enkele rechthoekige vensters. De overige twee zijden zijn respectievelijk naar de binnenhof geopend door een colonnade en een arcade. De gevels aan de binnenhofzijde worden afgedekt door een rij in specie gelegde dakpannen. In het Sanhedrin bevinden zich drie BEELDENGROEPEN. Eén beeldengroep staat opgesteld aan de linker zijde van de binnenhof en bestaat uit twee op krukjes gezeten mannen en een dienstmaagd. De tweede groep is aan de rechter zijde van de binnenhof opgesteld en bestaat uit drie converserende staande mannen (Farizeeërs?). In het grote vertrek aan de achterzijde van het gebouw bevindt zich een derde beeldengroep die bestaat uit 11 verspreid op muurbanken gezeten leden van de Hoge Raad. Deze mannen hebben hun blik gericht op de plaats in dit vertrek waar oorspronkelijk beelden van Christus en een soldaat hebben gestaan. De bebaarde mannen van de Hoge Raad zijn gekleed in lange toga's met omslag- en hoofddoeken en sandalen. Alle beelden zijn polychroom beschilderd.

Waardering

SANHEDRIN uit 1940 met drie BEELDENGROEPEN uit ca. 1952.

- Van architectuur- en kunsthistorische waarde als essentiële onderdelen van een verzameling aan de bijbelse geschiedenis ontleende gebouwen en objecten in oosterse stijl (qua ontwerp, materiaalgebruik en/of detaillering), alsmede van bijzonder belang voor het oeuvre van beeldend kunstenaar P. Gerrits. Deze goed bewaard gebleven onderdelen van een voormalig devotiepark, thans Bijbels Openluchtmuseum, vormen curiosa binnen de landelijke architectuur- en kunstgeschiedenis.
- Van stedenbouwkundige waarde als essentiële onderdelen van het complex Heilig-Land-Stichting dat cultuur- en architectuurhistorisch van nationaal belang is. Het sanhedrin is van bijzondere betekenis wegens de landschappelijk fraaie situering, welke verbonden is met de aanleg van het complex en de chronologische opbouw van de rondgang over het terrein.
- Van cultuurhistorische waarde als essentiële onderdelen van het complex Heilig-Land-Stichting dat een bijzondere en tevens zeldzame uitdrukking vormt van een religieuze ontwikkeling.

Hoofdcategorie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Subcategorie

Welzijn, kunst en cultuur

Functie

Museum

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 523620

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	23 februari 2004
Kadaster deel/nr	82936/137

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Heilig Landstichting	Berg en Dal	Gelderland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groesbeek	H			2751

*Omschrijving***

Complexonderdeel 11

Inleiding

Het PALEIS VAN PILATUS, de rond het VOORPLEIN gelegen bebouwing en het OOSTERS STRAATJE met een BEELD van een slapende vrouw werden in de jaren 1930-1940 in opdracht van de Heilig-Land Stichting gebouwd naar een ontwerp van PIET GERRITS. Binnen het complex van de Heilig-Land-Stichting maken de gebouwen onderdeel uit van het thema van de "lijdensweg van Christus". Het paleis met voorplein en het hierachter gelegen straatje bevinden zich aan de noord-oostelijke rand van het museumterrein. Het paleis is gebouwd om de eerste statie die de veroordeling van Christus betreft te visualiseren. Het eerste ontwerp van Piet Gerrits werd in de vorm van een maquette al in 1926 tijdens een bestuursvergadering gepresenteerd. Dit ontwerp wijkt sterk af van het uitgevoerde bouwwerk. De maquette is, veel meer dan het uiteindelijk uitgevoerde gebouw, op de Romeinse architectuur geïnspireerd. De maquette laat een op een U-vormige plattegrond opgetrokken gebouw zien met een symmetrisch ingedeelde gevel met zuilen geplaatst op een hoog podium met een ingebouwde trap. De beide risalieten zijn voorzien van frontons. Het gebouw is verder voorzien van zadeldaken. Het huidige paleis wijkt ondermeer af van het oorspronkelijke ontwerp door het platte dak en de galerijen met rondboogarcaden. Het is niet duidelijk waarom van het oorspronkelijke ontwerp is afgeweken. Mogelijk was een gebrek aan financiële middelen de oorzaak. Een andere verklaring zou de betrokkenheid van Jan Stuyt kunnen zijn. Hoogstwaarschijnlijk ligt de verklaring in een combinatie van bovengenoemde argumenten. Een brochure uit 1930 vermeldt hierover nog het volgende: "...De daadwerkelijke uitvoering der plannen heeft wel eenige bijkomstige veranderingen en verfraaiingen doen aanbrengen. Eenmaal voltooid zal het paleis wel het mooiste monument zijn der Heilig-Land-Stichting".

Pas in 1940 worden de gepolychromeerde betonnen in hoogrelief uitgevoerde soldaten aangebracht op de achterwanden van de galerijen. Oorspronkelijk waren behalve deze soldaten ook nog vrijstaande figuren in en voor het paleis geplaatst die gebeurtenissen uitbeelden, zoals de bespottung van Christus. De afmetingen van het voorplein zijn gebaseerd op archeologisch onderzoek in de Antonia-burcht te Jeruzalem. Bij de bouw is men echter nogal vrij te werk gegaan. De historische betrouwbaarheid van deze

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

reconstructie is dan ook twijfelachtig. Bovendien weten we nu dat Christus niet werd veroordeeld in de Antonia-burcht maar op het plein van Herodus in het westen van Jeruzalem. In hoofdlijnen echter geeft het wel een sfeerbeeld van een stadsplein met een bestuursgebouw in een romeinse stad.

De aan de zuid-westkant van het plein gelegen overdekte winkelstraat bestaat uit een straat met aan weerszijden gelegen winkeltjes die worden afgesloten door houten luiken. Midden door de bestrating loopt een goot. In de straat bevindt zich een beeld van een slapende vrouw. Het straatje komt uit op een klein marktplein dat het beginpunt vormt van de sedert 1970 aangelegde "Oosterse" of "Hellenistische" straat.

Omschrijving

Het PALEIS VAN PILATUS is gebouwd op een U-vormige plattegrond en heeft één bouwlaag onder een plat dak. Het monumentale gebouw staat op een podium waarbij in de ruimte tussen beide zijvleugels een monumentale trap is uitgespaard. De blokvormige volumes van het gebouw zijn voorzien van een witgesausde bepleistering die verlevendigd wordt doordat delen van de voorgevel oranje gesausd zijn terwijl twee de hoofdtoegang tot paleis flankerende zuilen rood geschilderd zijn.

De VOORGEVEL van het paleis is symmetrisch ingedeeld en heeft in het midden de middels de eerder genoemde trap bereikbare van een gepleisterde omlijsting voorziene ingang die voorzien is van een dubbele deur. Boven de ingang is een Romeinse adelaar afgebeeld. Aan weerszijden van de ingang bevindt zich een hoog geplaatst rechthoekig venster dat voorzien is van een raamvulling met Oosterse motieven. De galerij voor de ingangspartij wordt ondersteund door twee Toscaanse zuilen. De aan de galerij gelegen gevels van de zijvleugels bezitten ieder een paneeldeur. De beide uitgebouwde zijvleugels zijn voorzien van galerijen met rondboogarcaden. Tussen de bogen zijn houten hekjes geplaatst. Tegen de achterwand van de galerijen bevinden zich in hoogrelief uitgevoerde polychroom beschilderde Romeinse soldaten. De zijvleugels bezitten op de verdieping ieder twee gekoppelde vensters. De ACHTERGEVEL is bereikbaar via twee aan weerszijden van het gebouw gelegen steegjes. De achtergevel heeft op de begane grond meerdere blinde arcaden en op de verdieping in de middenpartij op regelmatige afstand geplaatste gekoppelde blinde vensters. Ter hoogte van de zijvleugels zijn op de verdieping rechts vier smalle hoge vensters aangebracht met vierruits ramen. Uiterst links bevinden zich vier twee aan twee geplaatste smalle hoge vensters met drierruits ramen waarvan het glas verdwenen is. Het INTERIEUR van het paleis heeft in een ruimte links van de centrale toegangspoort tegen de achterwand een getoogde deurnis waarin een beeldengroep van drie polychroom beschilderde Romeinse soldaten. Enkele vrij in de ruimte opgestelde beelden zijn verdwenen. In de kunststenen vloertegels zijn spellen gekrast.

Het OOSTERS STRAATJE is gelegen aan de zuidwestzijde van het plein voor het paleis en is op twee plaatsen vanaf het plein bereikbaar via twee toegangsgebouwen met koepels. Het straatje is bebouwd met woonhuizen en winkels annex werkruimten voor ambachtslieden en heeft een onregelmatig verloop. Het straatje is deels overbouwd waarbij de overbouwde delen o.a. door tongewelven overkluisd zijn. De bestrating bestaat uit een onregelmatig patroon van keien en natuurstenen platen. De huizen zijn zoals veel gebouwen op het terrein op driekwart van de ware grootte gebouwd en geven eerder een beeld van de bebouwing in het vroeg twintigste eeuwse Palestina dan van de bebouwing in de tijd van Jezus. De aaneengeschakelde blokvormige huizen met platte daken zijn van een bepleistering voorzien waarbij op de hoeken van de gebouwen vaak mergelstenen blokken in het zicht zijn gelaten. Het aan de oostzijde van het straat op een uit kalksteenblokken opgetrokken stoep voor een van de woonhuizen gezeten BEELD stelt een slapende vrouw voor.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Waardering

PALEIS VAN PILATUS met VOORPLEIN en OOSTERS STRAATJE met BEELD uit 1930-1940.

- Van architectuur- en kunsthistorische waarde als essentiële onderdelen van een verzameling aan de bijbelse geschiedenis ontleende gebouwen en objecten in oosterse stijl (qua ontwerp, materiaalgebruik en/of detaillering), alsmede van bijzonder belang voor het oeuvre van beeldend kunstenaar P. Gerrits. Deze vrij gaaf bewaard gebleven onderdelen van een voormalig devotiepark, thans Bijbels Openluchtmuseum, vormen curiosa binnen de landelijke architectuur- en kunstgeschiedenis.

- Van stedenbouwkundige waarde als essentiële onderdelen van het complex van de Heilig Landstichting dat cultuur- en architectuurhistorisch van nationaal belang is. De objecten zijn van bijzondere betekenis wegens de situering, welke verbonden is met de met de aanleg van het complex en de chronologische opbouw van de rondgang over het terrein.

- Van cultuurhistorische waarde als essentiële onderdelen van het complex Heilig-Land-Stichting dat een bijzondere en tevens zeldzame uitdrukking vormt van een religieuze ontwikkeling.

Hoofdcategorie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Subcategorie

Welzijn, kunst en cultuur

Functie

Museum

Monumentnummer*: 523621

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	23 februari 2004
Kadaster deel/nr	82936/134

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Heilig Landstichting	Berg en Dal	Gelderland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groesbeek	H			2751

Omschrijving**

Complexonderdeel 13

Inleiding

OOSTERSE STADSPOORT (ca. 1920) en ACHTSTE STATIE (ca. 1931).

De OOSTERSE STADSPOORT is omstreeks 1920 in opdracht van de Heilig-Land-Stichting gebouwd, waarschijnlijk naar ontwerp van P. Gerrits. Het object bevindt zich op het terrein van de rooms-katholieke begraafplaats en is gesitueerd aan de rand hiervan, nabij de Hof van Olijven. Binnen het complex van de Heilig-Land-Stichting maakt de stadspoort - als drager van de zevende (verwijderd) en achtste statie - onderdeel uit van het thema "lijdensweg van Christus". Dit mozaïek heeft inmiddels plaats gemaakt voor een urnenwand. De ACHTSTE STATIE "Christus ontmoet en troost de wenende vrouwen" is omstreeks 1931 door P. Gerrits aan de stadspoort toegevoegd in de vorm van een kunststenen RELIEF tegen een toegevoegde muur aan de linker voorzijde van de poort.

Omschrijving

In oosterse trant uitgevoerde STADSPOORT op samengesteld grondplan. De bakstenen gevels zijn in halfsteensverband gemetseld en wit gepleisterd. Op enkele plaatsen is het pleisterwerk uitgevoerd met schijnvoegen. De gevels worden afgesloten door een getrapte uitkraging of bekroond door rechthoekige kantelen met smalle moordgaten. Onder elk kanteel bevindt zich een schietsleuf. Aan de voor- en achterzijde van de stadspoort bevindt zich een verdiept gelegen doorgang met rondboog. De doorgang aan de voorzijde kan worden afgesloten door een opgeklampte dubbele deur. Boven deze doorgang bevindt zich ter hoogte van de kantelen een kleine mezekooi. In de achterwand is een grote rechthoekige nis uitgespaard waarin oorspronkelijk een mozaïekvoorstelling van de zevende statie was aangebracht en waarin thans nissen voor urnen zijn geplaatst.

De ACHTSTE STATIE betreft een samenstel van vier kunststenen reliëfs tegen een neutrale achtergrond, voorstellende "Christus ontmoet en troost de wenende vrouwen". Links loopt Simon van Cyrene met de kruisbalk. Voor hem staat Christus die zich omdraait

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

naar de wenende vrouwen van Jeruzalem: "Vrouwen van Jeruzalem, huil niet om Mij, huil liever om uzelf en uw kinderen" (Luc. 23, 28). De wenende vrouwen met kinderen zijn verdeeld over drie groepen. Eén groep betreft een reeks bustes die op de muur is geplaatst.

De geblokt gepleisterde wanden in de stadspoort zijn voorzien van muurbanken en enkele ingekraste teksten, zoals: "Daarom moeten wij, willen wij hem naderen, buiten de legerplaats gaan en dragen mede zijn smaad, want (ook) wij hebben hier geen blijvende stad, doch zoeken de toekomstige". Het houten plafond wordt gedragen door op de muren gelegde palen.

Waardering

STADSPOORT uit ca. 1920 met ACHTSTE STATIE uit ca. 1931.

- Van architectuur- en kunsthistorische waarde als essentiële onderdelen van een verzameling aan de bijbelse geschiedenis ontleende gebouwen en objecten in oosterse stijl (qua ontwerp, materiaalgebruik en/of detaillering), alsmede van bijzonder belang voor het oeuvre van beeldend kunstenaar P. Gerrits. Deze goed bewaard gebleven onderdelen van een voormalig devotiepark, thans onderdeel van de r.k. begraafplaats, vormen curiosa binnen de landelijke architectuur- en kunstgeschiedenis.

- Van stedenbouwkundige waarde als essentiële onderdelen van het complex Heilig-Land-Stichting dat cultuur- en architectuurhistorisch van nationaal belang is. De onderdelen zijn van bijzondere betekenis wegens de landschappelijk fraaie situering, welke verbonden is met de aanleg van het complex en de chronologische opbouw van de rondgang over het terrein.

- Van cultuurhistorische waarde als essentiële onderdelen van het complex Heilig-Land-Stichting dat een bijzondere en tevens zeldzame uitdrukking vormt van een religieuze ontwikkeling.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Welzijn, kunst en cultuur

Functie

Kruiswegstatie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 523622

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	23 februari 2004
Kadaster deel/nr	82916/140

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Heilig Landstichting	Berg en Dal	Gelderland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groesbeek	H			1277

Omschrijving**

Complexonderdeel 15

Inleiding

Kunstmatig opgeworpen stenen KRUISBERG met CRYPTÉ, overeenkomstig de heuvel Golgota bij Jeruzalem waar Christus werd gekruisigd. Dit object werd in opdracht van de Heilig-Land-Stichting in 1915 gebouwd en vóór 1928 voltooid met drie MOZAIEKVOORSTELLINGEN van de tiende, elfde en dertiende statie naar ontwerp van P. Gerrits en uitgevoerd door de firma 'P. Beyer & Söhne-Mozaik-Köln'. De Kruisberg met het houten kruis symboliseert de twaalfde statie "Christus sterft aan het kruis". Op palmzondag 1915 werd het kruis op Golgota geplant. Binnen het complex van de Heilig-Land-Stichting maakt dit object onderdeel uit van het thema "lijdensweg van Christus".

De kruisberg is gesitueerd op het hoogste punt van de heuvel waarop de rooms-katholieke begraafplaats van de Heilig-Land-Stichting is aangelegd. De begraafplaats maakte tot 1988 onderdeel uit van het aangrenzende Bijbels Openluchtmuseum, maar functioneert sedertdien zelfstandig.

Omschrijving

De in beton uitgevoerde KRUISBERG heeft een onregelmatig grondplan. Aan de noordzijde begint een zacht stijgende opgang die langs de rand van de berg omhoog klimt en eindigt op de top bij een groot eenvoudig houten kruis. Langs deze hellingbaan zijn in de bergwand teksten gekrast en twee boognissen uitgespaard waarin MOZAIEKVOORSTELLINGEN van de tiende, elfde en dertiende statie zijn geplaatst. De tiende statie betreft het tafereel van de ontkleding. In het midden van de voorstelling is een soldaat bezig met het ontkleden van Christus. De voorover gebogen soldaat aan de linker zijde maakt een mengsel van wijn en azijn. Een hoger geplaatste militair kijkt van rechts toe. Tegen een neutrale achtergrond zijn drie houten taukruisen afgebeeld. De elfde statie betreft de kruisiging van Christus. Beulen zijn bezig om Christus en de twee moordenaars te kruisigen. In het midden van de voorstelling stapt Christus,

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

gade geslagen door Johannes en Maria, op het voetenblok om plaats te nemen tegen het kruis. Links en rechts van Hem worden de twee moordenaars tegen de staande kruisen opgehesen, met touwen bij de armen vastgebonden en met spijkers door de voeten vastgenageld.

De dertiende statie betreft de kruisafname van Christus. Maria ondersteunt Christus die door Jozef van Arimatea van het kruis wordt gehaald. Zij worden omringd door Johannes, wenende vrouwen en de Romeinse soldaat die zijn geloof belijdt. Het kruis wordt bekroond door een bord met het opschrift: "JESUS VAN NAZARETH / DE KONING DER JODEN". De achtergrond bestaat uit een schematisch weergegeven kerkfront. In de berg is een CRYPTTE opgenomen die aan de zuidwest-zijde toegankelijk is via een portiek met colonnade. De crypte heeft een kruisvormig grondplan. Het vrijstaande altaar staat opgesteld voor de kruisarm tegenover de ingang. De graven zijn in rijen van zes en in zes lagen hoog ondergebracht in de kruisarmen.

Waardering

Kunstmatige KRUISBERG met CRYPTTE (1915) en drie MOZAIEKVOORSTELLINGEN (vóór 1928).

- Van architectuur- en kunsthistorische waarde als essentiële onderdelen van een verzameling aan de bijbelse geschiedenis ontleende gebouwen en objecten in oosterse stijl (qua ontwerp, materiaalgebruik en/of detaillering), alsmede van bijzonder belang voor het oeuvre van beeldend kunstenaar P. Gerrits. Deze vrij gaaf bewaard gebleven onderdelen van een voormalig devotiepark, thans onderdeel van de r.k. begraafplaats, vormen curiosa binnen de landelijke architectuur- en kunstgeschiedenis.

- Van stedenbouwkundige waarde als essentiële onderdelen van het complex Heilig-Land-Stichting dat cultuur- en architectuurhistorisch van nationaal belang is. De kruisberg is van bijzondere betekenis wegens de markante en landschappelijk fraaie situering, welke verbonden is met de aanleg van het complex en de chronologische opbouw van de rondgang over het terrein.

- Van cultuurhistorische waarde als essentiële onderdelen van het complex Heilig-Land-Stichting dat een bijzondere en tevens zeldzame uitdrukking vormt van een religieuze ontwikkeling.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Religieuze gebouwen	Kerk en kerkonderdeel	Crypte
Religieuze gebouwen	Kerk en kerkonderdeel	Calvarieberg
Religieuze gebouwen	Kerk en kerkonderdeel	Kruiswegstatie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 523623

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	23 februari 2004
Kadaster deel/nr	82916/136

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Heilig Landstichting	Berg en Dal	Gelderland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groesbeek	H			1277

Omschrijving**

Complexonderdeel 16

Inleiding

De VEERTIENDE STATIE "Jezus wordt in het graf gelegd" is in 1916-1918 in opdracht van de Heilig-Land-Stichting uitgevoerd naar ontwerp van Piet Gerrits in de vorm van een kunstmatig opgeworpen stenen berg, voorstellende een rots met het uitgekapte HEILIG GRAF. Deze statie werd gewijd op Allerheiligen in het jaar 1918. Dit object maakt binnen het complex van de Heilig-Land-Stichting onderdeel uit van het thema "de lijdensweg van Christus".

Het H. Graf is gesitueerd op het hoogste punt van de heuvel waarop de rooms-katholieke begraafplaats van de Heilig-Land-Stichting is aangelegd. De begraafplaats maakte tot 1988 onderdeel uit van het aangrenzende Bijbels Openluchtmuseum, maar functioneert sedertdien zelfstandig.

Omschrijving

De in beton uitgevoerde en met planten begroeide 'rots' heeft een onregelmatig grondplan. Aan de oostzijde is een portaal uitgespaard. De eenvoudig geprofileerde rechthoekige opening wordt aan de linker en rechter zijde ondersteund door een muurstijl. Boven het portaal zijn drie gestucte rozetten aangebracht. In de achterwand van het portaal bevindt zich de kleine ingang van de grafkapel die grotendeels is afgesloten door een ronde schijfvormige wentelsteen. Boven de ingang is een reeks kleine nisjes uitgespaard. Rechts van het portaal bevindt zich een kleine stenen trap die naar de top van de rots leidt. Op het flankerende bankje was oorspronkelijk een beeld van de schreiende Maria Magdalena geplaatst. In de overige zijden zijn enkele kleine openingen voor de grafkapel gerealiseerd. De rotswand is voorzien van ingekraste teksten.

Waardering

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

VEERTIENDE STATIE in de vorm van een rots met HEILIG GRAF uit 1916-1918.

- Van architectuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van een verzameling aan de bijbelse geschiedenis ontleende gebouwen en objecten in oosterse stijl (qua ontwerp, materiaalgebruik en/of detaillering), alsmede van bijzonder belang voor het oeuvre van beeldend kunstenaar P. Gerrits. Dit vrij gaaf bewaard gebleven onderdeel van een voormalig devotiepark, thans onderdeel van de r.k. begraafplaats, vormt een curiosum binnen de landelijke architectuurgeschiedenis.
- Van stedenbouwkundige waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land-Stichting dat cultuur- en architectuurhistorisch van nationaal belang is. Het object is van bijzondere betekenis wegens de markante en landschappelijk fraaie situering, welke verbonden is met de aanleg van het complex en de chronologische opbouw van de rondgang over het terrein.
- Van cultuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land-Stichting dat een bijzondere en tevens zeldzame uitdrukking vormt van een religieuze ontwikkeling.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kruiswegstatie

Monumentnummer*: 523624

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	23 februari 2004
Kadaster deel/nr	82916/148

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>		
Heilig Landstichting	Berg en Dal	Gelderland		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groesbeek	H			2751

Omschrijving**

Complexonderdeel 17

Inleiding

De HEMELVAARTSKOEPEL is in 1916 in opdracht van de Heilig-Land-Stichting gebouwd naar een ontwerp van architect J. Stuyt dat verwant is aan de koepelrotonde van de Verrijzeniskerk te Jeruzalem. De OMMURING dateert uit 1918-1919. Het object maakt binnen het complex van de Heilig-Land-Stichting onderdeel uit van het thema "lijdensweg van Christus".

De hemelvaartskoepel staat bovenop een heuvel in het uiterste noorden van het huidige Bijbels Openluchtmuseum en wordt door een zichtas visueel verbonden met de zuidelijker gelegen r.k. begraafplaats waarop o.a. het H. Graf en de Kruisberg zijn gesitueerd.

Omschrijving

De in baksteen opgetrokken octogonale centraalbouw met koepel is gepleisterd. Het gebouw heeft in alle acht zijden een brede spitsboogvormig afgesloten muuropening met in de dagkanten telkens twee gekoppelde zuilen (geprofileerde basementen, granieten schacht, teerlingkapitelen). De rondgaande spitsboogarcade wordt afgesloten door een brede band. De gevelafsluiting bestaat uit een trapsgewijs uitkragende lijst op bloktanden. De acht zijden van de buitengevel worden elk bekroond door een vlak fronton. De frontons zijn verbonden met de velden van het octogonale koepelgewelf. De gewelfvelden zijn aan de binnenzijde oranje geschilderd. De tegelvloer is zwart/wit geblokt.

Op enkele meters afstand van de hemelvaartskoepel is in 1918-1919 een gepleisterde stenen ommuring geplaatst. De lage muur heeft drie openingen waarin ijzeren draaihekken zijn aangebracht. Het samenstel van spijlen en regels vormt een kruismotief.

Waardering

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

HEMELVAARTSKOEPEL uit 1916 met OMMURING uit 1918-1919.

- Van architectuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van een verzameling aan de bijbelse geschiedenis ontleende gebouwen en objecten in oosterse stijl (qua ontwerp, materiaalgebruik en/of detaillering), alsmede van bijzonder belang voor het oeuvre van architect J. Stuyt. Het object valt op door de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van het ontwerp, zoals gave verhoudingen en bijzonder materiaalgebruik. Dit onderdeel van een voormalig devotiepark, thans Bijbels Openluchtmuseum, vormt een curiosum binnen de landelijke architectuurgeschiedenis.
- Van stedenbouwkundige waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land-Stichting dat cultuur- en architectuurhistorisch van nationaal belang is. Het object is van bijzondere betekenis wegens de landschappelijk fraaie situering, welke verbonden is met de aanleg van het complex en de chronologische opbouw van de rondgang over het terrein.
- Van cultuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land-Stichting dat een bijzondere en tevens zeldzame uitdrukking vormt van een religieuze ontwikkeling.

Hoofdcategorie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Subcategorie

Welzijn, kunst en cultuur

Functie

Museum

Monumentnummer*: 523625

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	23 februari 2004
Kadaster deel/nr	82916/145

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Heilig Landstichting	Berg en Dal	Gelderland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groesbeek	H			2751

*Omschrijving***

Complexonderdeel 12

Inleiding

De VIERDE STATIE "Christus ontmoet Maria op weg naar Golgota" is in 1916 in opdracht van de Heilig-Land-Stichting uitgevoerd naar ontwerp van Piet Gerrits en geplaatst in het bos ten zuidwesten van het Sanhedrin. Een jaar eerder werden op palmzondag 14 eenvoudige gedenksteden geplaatst als tekens van Christus' kruisweg door de straten van Jeruzalem. Een aantal van deze kruiswegstaties is in de periode 1916-1931 verduidelijkt door bouwsels en/of figuratieve voorstellingen in reliëf of mozaïek. Dit object maakt binnen het complex van de Heilig-Land-Stichting onderdeel uit van het thema "lijdensweg van Christus".

Omschrijving

Op deze in reliëf uitgevoerde voorstelling ontmoet Christus, die het kruis draagt, zijn moeder. Maria maakt met haar handen een helpend gebaar. Rechts van Christus staat achter het kruis een Romeinse soldaat. Links van Maria zakt een vrouw in de knieën van ontzetting. Een andere vrouw wendt haar gezicht af en bedekt het met haar hand. Johannes vouwt zijn handen in elkaar. De polychroom beschilderde figuren zijn vrij massief behandeld en hebben enkele vloeiende plooien in de kleding. Tussen Christus en Maria is de vlakke achtergrond voorzien van drie takken met bladeren. De voorstelling wordt spitsboogvormig afgesloten. De linker helft van de boog is open gelaten.

De architectonische omlijsting van de reliëfvoorstelling bestaat uit een dikke in halfsteensverband gemetselde muur met een topgevel die met cement is afgedekt. De verdiept in de muur gelegen voorstelling is gericht naar het noordoosten.

Waardering

Reliëfvoorstelling van VIERDE STATIE in architectonische omlijsting uit 1916.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- Van architectuur- en kunsthistorische waarde als essentieel onderdeel van een verzameling aan de bijbelse geschiedenis ontleende gebouwen en objecten in oosterse stijl (qua ontwerp, materiaalgebruik en/of detaillering), alsmede van bijzonder belang voor het oeuvre van beeldend kunstenaar P. Gerrits.
- Van stedenbouwkundige waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land-Stichting dat cultuur- en architectuurhistorisch van nationaal belang is. Het object is van bijzondere betekenis wegens de landschappelijk fraaie situering, welke verbonden is met de aanleg van het complex en de chronologische opbouw van de rondgang over het terrein.
- Van cultuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land-Stichting dat een bijzondere en tevens zeldzame uitdrukking vormt van een religieuze ontwikkeling.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kruiswegstatie

Monumentnummer*: 523626

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	23 februari 2004
Kadaster deel/nr	82916/155

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Heilig Landstichting	Berg en Dal	Gelderland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groesbeek	H			1277

Omschrijving**

Complexonderdeel 14

Inleiding

De NEGENDE STATIE "Christus valt de derde keer" is tussen 1916 en 1931 in opdracht van de Heilig-Land-Stichting uitgevoerd in de vorm van kunstmatig vervaardigde 'ROTS' met een MOZAIEKVOORSTELLING naar ontwerp van Piet Gerrits en uitgevoerd door de firma P. Beyer & Söhne-Mosaik-Köln. Het object is gesitueerd naast de kruisberg op het hoogste punt van het terrein van de rooms-katholieke begraafplaats.

In 1915 werden op palmzondag 14 eenvoudige gedenksteden geplaatst als tekens van Christus' kruisweg door de straten van Jeruzalem. Een aantal van deze kruiswegstaties is in de periode 1916-1931 verduidelijkt door bouwsels en/of figuratieve voorstellingen in reliëf of mozaïek. Dit object maakt binnen het complex van de Heilig-Land-Stichting onderdeel uit van het thema "lijdensweg van Christus".

Omschrijving

Dit object betreft een uit beton opgetrokken kleine 'ROTS' met afgevlakte bovenzijde. In de zuidwand leidt een rechthoekig portaal en twee treden naar een kleine grafkelder in de rots. Aan de westzijde is een rechthoekige nis uitgespaard waarin een MOZAIEKVOORSTELLING is geplaatst. Op de voorgrond van de voorstelling knielt Christus neer aan de voet van de berg Golgota. Simon grijpt het kruis en drukt het tegen zijn borst. Achter Hem staan de treurende Maria en Magdalena, gevolgd door een stoet. Links jaagt een soldaat met zijn lans de farizeeër, schriftgeleerde en priester terug. Links op de achtergrond trekken donkere wolken samen boven de oude tempel die wordt getroffen door de bliksem. Rechts op de achtergrond gaan lichtstralen uit van het brood en de wijn die staan opgesteld op het altaar op de berg Golgota.

Waardering

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

NEGENDE STATIE in de vorm van een ROTS met een MOZAIEKVOORSTELLING (ca. 1916-1931).

- Van architectuur- en kunsthistorische waarde als essentiële onderdelen van een verzameling aan de bijbelse geschiedenis ontleende gebouwen en objecten in oosterse stijl (qua ontwerp, materiaalgebruik en/of detaillering), alsmede van bijzonder belang voor het oeuvre van beeldend kunstenaar P. Gerrits. Deze vrij gaaf bewaard gebleven onderdelen van een voormalig devotiepark, thans onderdeel van de r.k. begraafplaats, vormen curiosa binnen de landelijke architectuur- en kunstgeschiedenis.

- Van stedenbouwkundige waarde als essentiële onderdelen van het complex Heilig-Land-Stichting dat cultuur- en architectuurhistorisch van nationaal belang is. De onderdelen zijn van bijzondere betekenis wegens de markante en landschappelijk fraaie situering, welke verbonden is met de aanleg van het complex en de chronologische opbouw van de rondgang over het terrein.

- Van cultuurhistorische waarde als essentiële onderdelen van het complex Heilig-Land-Stichting dat een bijzondere en tevens zeldzame uitdrukking vormt van een religieuze ontwikkeling.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kruiswegstatie

Monumentnummer*: 523627

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	23 februari 2004
Kadaster deel/nr	82916/152

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Heilig Landstichting	Berg en Dal	Gelderland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groesbeek	H			2240

*Omschrijving***

Complexonderdeel 18.

Inleiding

Dit KERKGEBOUW, gewijd aan Sint Antonius van Padua maar beter bekend onder de naam "Cenakelkerk", is in 1913-1915 in opdracht van de Heilig-Land-Stichting gebouwd naar ontwerp van J. Stuyt (assistent tekenaar J. Margry) in samenwerking met beeldend kunstenaar P. Gerrits. In de periode 1921-1932 is het INTERIEUR door P. Gerrits voorzien van mozaïeken en schilderijen. Aanvankelijk verleende Mgr. W. van de Ven de opdracht aan architect Jos. Margry in verband met diens goede contacten met de Rotterdamse mecenas Grewen (stichter van het St. Antoniusfonds). Na het overlijden van Margry werd door Suys, die inmiddels tot bouwpastoor was benoemd, de ervaren architect J. Stuyt benoemd tot hoofdarchitect. De zoon van de overleden Margry stond hem bij als assistent tekenaar. Nadat in februari 1913 de definitieve bouwplaats voor de kerk bekend is, komt in juni 1913 het definitieve ontwerp gereed. Op 7 september 1913 wordt het contract getekend met aannemer Jac. van Groenedaal uit Breda voor de bouw van "kerk met torens en koepel, sacristie, klooster en pastorie met museum, de verbindingsgangen etc.". Verantwoordelijk voor de gewapend betonconstructie van de koepel, met de voor die tijd uitzonderlijke doorsnede van ca. 14,5 meter, was ir J. Wiebenga van de uitvoerende Bredase firma Stulemeijer. De inzegening van de kerk vond plaats op 6 januari 1915 en de consecratie op 11 juni 1915.

De Cenakelkerk had in hoofdzaak drie functies. Allereerst was het een bedevaartskerk omdat de Cenakel (dat wil zeggen de zaal van het Laatste Avondmaal) één van de plaatsen was die de pelgrim op zijn gang over de Heilig-Land-Stichting aandeed. Toen eenmaal de mozaïeken en schilderijen in het interieur klaar waren, werd in de rondgang het accent bij de cenakelkerk verschoven van het Laatste Avondmaal naar gebeurtenissen die plaatsvonden na de verrijzenis. Bij een grote toestroom van pelgrims konden deze op het voorplein worden toegesproken vanaf de loggia in de voorgevel. Voorts vond in deze kerk de altijddurende aanbidding van het H. Hart plaats in een grote aanbiddingskapel overeenkomstig de Cenakelkerk van Jeruzalem. Deze taak werd aanvankelijk toevertrouwd aan de Filles du Coeur de Jesus en vanaf 1928 overgedragen aan de zusters Kanunnikessen van het H. Graf. Tevens deed de Cenakelkerk dienst als parochiekerk voor de gelovigen van de Meerwijk. Tegenwoordig vervult de Cenakelkerk alleen deze laatste functie. De

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Cenakelkerk is gesitueerd tussen het klooster "Casa Nova" en de pastorie waarmee hij verbonden is door gangen. Hogerop aan de oostzijde van de kerk bevindt zich de rooms-katholieke begraafplaats. Aan de westzijde is een groot voorplein aangelegd. Hadden deze gebouwen oorspronkelijk nog een cruciale betekenis binnen de doelstelling en opzet van de Heilig-Land-Stichting, thans maken zij geen onderdeel meer uit van het huidige Bijbels Openluchtmuseum en functioneren de kerk en de pastorie als een zelfstandig parochiecomplex.

Omschrijving

De Cenakelkerk combineert een axiale opzet met een als centraalbouw opgevat en met een koepel overwelfd schip. Van west naar oost bestaat de PLATTEGROND achtereenvolgens uit: een portaal tussen twee torens; een voorschip met aan weerszijden een kapel; een achzijdig schip met drie cirkelvormige kapellen aan de noord- en zuidzijde; een rechthoekig koor geflankeerd door nevenruimtes; een halfronde absis en daaromheen gebogen sacristie.

De verschillende ruimtes hebben in de OPBOUW elk afzonderlijk een zelfstandig bouwvolume. De klokkentorens van de westbouw zijn slank en hoog en worden afgesloten door ingeknikte tentdaken. De middentravee van de westbouw bezit drie ingangen, een rondboogvormig afgesloten loggia en een afsluitend flauw hellend zadeldak. Het hierop aansluitende lagere voorschip heeft eveneens een zadeldak met flauwe helling. De flankerende zijkapellen zijn plat gedekt. Het schip omvat een cilindervormig bouwlichaam met tamboer en een afsluitend koepelgewelf. De lagere en per drie gekoppelde zijkapellen worden afgesloten door aangekapte koepeltjes. De op het schip aansluitende middentravee met flauw hellend zadeldak is even hoog als het voorschip. Het hoger opgetrokken koor wordt afgesloten door twee in elkaar grijpende zadeldaken. De halfronde absis wordt afgesloten door een kalot. De lagere nevenruimtes van het koor en de om de absis gelegen sacristie hebben platte daken. De wit gepleisterde GEVELS zijn voorzien van een zwart geschilderde plint en worden afgesloten door getrapte uitkragingen. Alleen de uitgemetselde plint van de torens is niet gepleisterd. Op enkele plaatsen is in het pleisterwerk een witte tegel aangebracht waarop in rood het Jeruzalemkruis is afgebeeld. Het merendeel van de vensters wordt rondboogvormig afgesloten en is enkelvoudig, twee- of driedelig uitgevoerd in verschillende formaten. Boven de vensters zijn (eventueel gekoppelde) 'wenkbrauwen' in pleisterwerk aangebracht. In de linker toren en in de aansluitende travee bevinden zich enkele ronde vensters. In de voormalige zustersacristie is een reeks vierkante vensters aangebracht (vierruits valraampjes). De al dan niet gekoppelde kunststenen lekdorpels zijn wit gepleisterd. De drie rechtgesloten ingangen aan de voorzijde bezitten met zink beklede dubbele deuren. In de bovenliggende rondboogvormig afgesloten loggia is tegen de achterwand een mozaïek aangebracht (P. Gerrits, 1919-1921) van het Laatste Avondmaal. In het midden van de symmetrische voorstelling staat Christus met het brood in Zijn handen. Boven Hem is Maria in orantehouding afgebeeld. De twaalf apostelen zijn aan een tafel om Christus heen gegroepeerd. Boven hen zweven even zovele olielampjes. Geheel links vlucht Judas (de enige zonder nimbus) de voorstelling uit. Zijn olielampje is gedoofd. Ter hoogte van de klokkenverdieping zijn beide torens aan alle vier zijden voorzien van hoge galmgaten (drie gekoppelde hoge rondboogopeningen waarin koperkleurig geschilderde zinken schoepen). Alle hellende daken en koepels zijn met koper gedekt. De tentdaken van de torens en de koepels worden elk bekroond door een bol met kruis. Op het koepelgewelf van gewapend beton zijn schenkels met koperen dekking aangebracht. In het vrij gaaf bewaarde en uitzonderlijk rijk uitgevoerde INTERIEUR speelt het getal drie een belangrijke rol. Behalve drie toegangsdeuren zijn ook de doorgangen naar het schip van drie bogen voorzien evenals de doorgangen van het schip naar drie zijkapellen en de drie doorgangen van het koor naar de kapel van de eeuwig durende aanbidding en de tegenoverliggende wand. De ramen zijn eveneens telkens in reeksen van drie geplaatst. De getalsymboliek verwijst naar het nieuwe Jeruzalem zoals dit genoemd wordt in de Openbaring van het evangelie van Johannes. Het door P.Gerrits uitgevoerde decoratieprogramma stamt uit twee periodes en is dienovereenkomstig in twee stijlen te onderscheiden. In

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

het vroege werk uit de periode 1915-1928 is sprake van een streven naar eenheid in decoratie en architectuur. De opvattingen van de Beuroner Schule spelen hier een belangrijke rol hetgeen o.a. tot uitdrukking komt in symmetrische compositieschema's en weinig dieptewerking. De vanaf 1923 tot stand gekomen mozaïeken in ondermeer de absis behoren tot deze eerste periode. Voorgesteld is het "Nieuwe Paradijs" met engelenscharen op wolken waaronder gestileerde palmbomen en water met bloemen en vissen. Boven de engelen zijn een Alpha- en Omegamotief aangebracht en een kruis met gemmen in een cirkel. Alles tegen een goudkleurige achtergrond. Tot de tweede periode behoren de schilderijen in Keimverf, die met uitzondering van de absis en de eerste kapel rechts van het priesterkoor, in de hele kerk zijn aangebracht in de jaren 1928-1932. Deze schilderijen zijn uitgevoerd in een verhalende en meer realistische trant vol beweging en herinneren o.a. aan Giotto voor wie Gerrits grote bewondering had. De schilderijen vertellen het verhaal van wat er gebeurde na de dood van Jezus waarbij de verspreiding van het woord van Jezus centraal staat. Zo zijn ondermeer de volgende thema's voorgesteld: de ontmoeting van Maria Magdalena met de tuinman bij het lege graf van Jezus, de Hemelvaart, Saulus bij de poort van Damascus, de toespraak van Petrus op eerste Pinksterdag en de eerste Kerkvergadering. De koepel is voorzien van een voorstelling van de Heilige Geest als een door een stralen krans omgeven duif tegen de achtergrond van een sterrenhemel. Vrijwel alle ramen zijn in meer of mindere mate van gekleurd, in diverse geometrisch patronen aangebracht, glas-in-lood voorzien. De vloeren van de kerk zijn in een dambordpatroon belegd met grijze en rode tegels. De voormalige aanbiddingskapel van de zusters aan de noordzijde van het koor kwam in 1928 na samentrekking van een drietal ruimtes tot stand. De kapel bevat een altaar met twee fraaie in hout uitgevoerde engelen uit ca. 1915. Het altaar stond oorspronkelijk in de absis opgesteld. Het huidige in het priesterkoor opgestelde hoogaltaar bestaat uit een marmeren mensa op vier zuiltjes en een transenna aan de voorzijde met hierboven een vrij zwevend baldakijn van gepolychromeerd hout met vier kruisen en een tondo met Geestesduif. In het priesterkoor staat een 2.70 mtr hoog kruis met een corpus uit ca. 1920. het bankenplan is bewaard gebleven. Tot het bewaard gebleven liturgisch vaatwerk en gerei behoren o.a. een door Piet Gerrits ontworpen monstrans en ciborie.

Waardering

KERKGEBOUW uit 1913-1915 met rijk uitgevoerd INTERIEUR uit de periode 1921-1932.

- Van architectuur- en kunsthistorische waarde als essentieel onderdeel van een verzameling gebouwen en objecten in oosterse stijl (qua ontwerp, materiaalgebruik en/of detaillering) die te samen het complex Heilig-Land-Stichting vormen. Het object valt op door de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van het ontwerp, zoals een opmerkelijke vormgeving, bijzonder materiaalgebruik en een zorgvuldige detaillering. Vernieuwend voor de tijd van ontstaan is de koepel van gewapend beton en de kerkplattegrond (combinatie van axiale opzet en centraalbouw). De Cenakelkerk is een goed en vrij gaaf voorbeeld van het werk dat architect J. Stuyt maakte in opdracht van de Heilig-Land-Stichting. Het object is van bijzondere betekenis voor het oeuvre van architect J. Stuyt en voor de landelijke architectuurgeschiedenis. De Cenakelkerk bevat voorts een zeer rijke uitmontering naar ontwerp van beeldend kunstenaar P. Gerrits.

- Van stedenbouwkundige waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land-Stichting dat cultuur- en architectuurhistorisch van nationaal belang is. Het object is van bijzondere betekenis wegens de landschappelijk fraaie situering, welke verbonden is met de aanleg van het complex en de chronologische opbouw van de rondgang over het terrein.

- Van cultuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land-Stichting dat een bijzondere en tevens zeldzame uitdrukking vormt van een religieuze ontwikkeling.

Hoofdcategorie

Subcategorie

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Religieuze gebouwen

Kerk en kerkonderdeel

Bedevaartskerk

Monumentnummer*: 523628

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	23 februari 2004
Kadaster deel/nr	82916/162

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Heilig Landstichting	Berg en Dal	Gelderland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Heilig Land-Stichting	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groesbeek	H			2665

*Omschrijving***

Complexonderdeel 19

Inleiding

Deze WONING met aangebouwde POORT is omstreeks 1923 gebouwd in opdracht van de Heilig-Land-Stichting als entree tot het eigen terrein (thans particulier bezit), waarschijnlijk naar ontwerp van J. Stuyt in samenwerking met P. Gerrits (mozaïek). Het bouwwerk wordt gekenmerkt door een blokvormige bouwmassa, wit gesausde gevels en platte daken teneinde een oosterse sfeer op te roepen. Het vrijstaande pand bevindt zich op de grens van het dorp en het religieuze complex van de Heilig-Land-Stichting, en is gesitueerd aan de zuidzijde van de Profetenlaan. De gemetselde poort is haaks over deze weg heen gebouwd.

Omschrijving

Gedeeltelijk onderkelderde WONING van twee bouwlagen en plat dak op rechthoekig grondplan en een flankerende POORT van twee bouwlagen op rechthoekig grondplan. De poort is tegen de noordwestelijke hoek van het woonhuis en over de Profetenlaan gebouwd. De wit gesausde gevels zijn in halfsteensverband gemetseld en voorzien van een grijs geschilderde plint. Alle vensteropeningen worden recht afgesloten (steense strekken en lekdorpels van tegelstenen). De vensters in de tweede bouwlaag zijn iets minder hoog dan die in de eerste bouwlaag. De hoofd- en zij-ingang worden boogvormig afgesloten. Het platte dak wordt afgesloten door een eenvoudige houten daklijst.

De asymmetrisch ingedeelde VOORGEVEL aan de straatzijde heeft nabij de aansluiting met de poort een ingang: deur met zinken bekleding en kijkraampje, latei en spitsboogvormig afgesloten bovenlicht met glas-in-lood. De verdieping bezit boven de ingang een

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

rechthoekig venster waarin een negenruits schuifraam met de indeling 3(2+1) en een weldorpel. De op de rechter hoek aansluitende poort heeft in het midden een brede spitsboogvormig afgesloten opening. Links en rechts hiervan zijn bergingen ondergebracht die bereikbaar zijn via deuren in de smalle zijden. De voorzijde van de poort aan de noordwest-zijde heeft ter hoogte van de verdiepingvloer aan weerszijden van de doorgang een kunststenen bord, het linker met het opschrift: "WANT HET LAND ZAL VAN / HIERUIT VERVULD WORDEN / MET KENNIS VAN GOD" en het rechter met het opschrift: "GELIJK DE BODEM DER ZEE / MET DE WATEREN DIE DEZEN / BODEM BEDEKKEN - ISAIAS". Recht boven de doorgang bevindt zich een groot rechthoekig veld waarin een polychrome mozaïekvoorstelling van Maria met Christuskind in haar linker arm, beide met goudkleurige nimbus. Het Christuskind toont een opengeslagen boek met het opschrift: "IK BEN DE WEG / DE WAARHEID / EN HET LEVEN". Links en rechts van Maria's hoofd zijn in de bruine achtergrond korte teksten opgenomen, respectievelijk: "SEDES SAPIENTIAE" en "ZETEL DER WIJSHEID". Aan weerszijden van het mozaïek bevinden zich twee verticale sleuven boven de eerder genoemde tekstborden. De achterzijde van de poort heeft uiterst links en rechts onder de dakrand een enkelruits draairaam.

De regelmatig ingedeelde LINKER ZIJGEVEL van het woonhuis (zuidoost-zijde) is zes vensterassen breed. Zowel de eerste als de tweede bouwlaag bezit zes negenruits schuiframen van hetzelfde type als in de voorgevel.

De onregelmatig ingedeelde RECHTER ZIJGEVEL (noordwest-zijde) heeft in de eerste bouwlaag van links naar rechts een breed driedelig kozijn met een vierruits raam tussen twee enkelruits ramen, een rondboogvormig afgesloten ingang waarin een dito opgeklampte deur van kraaldelen en twee negenruits schuiframen van het eerder omschreven type. De tweede bouwlaag heeft van links naar rechts een zesruits schuifraam met de indeling 3(1+1), een trappenhuisvenster bestaande uit drie in hoogte variërende verticale ramen (resp. twaalf-, acht- en zesruits) en twee negenruits schuiframen van het omschreven type. De ACHTERGEVEL (zuidwest-zijde) heeft links in de eerste bouwlaag een nieuw ingehakt vierruits keukenraam en rechts een dubbele tuindeur met meerruits indeling en een bovenlicht.

De ruimtelijke opzet van het woonhuis is tweebeukig. De linker beuk herbergt kamers en suite. In de rechter beuk zijn ondergebracht een grote hal met toilet en trappenhuis en de keuken. Op de verdieping bevinden zich de slaapvertrekken. Boven de doorgang van de poort bevindt zich eveneens een vertrek. Het woonhuis bezit diverse oorspronkelijke INTERIEURELEMENTEN, zoals paneeldeuren met geprofileerde omlijstingen, wandkasten met schuifdeuren in de kamers en suite, terrazzovloeren in de hal en de keuken, een houten bordestrap met bewerkte trappaal en geprofileerde handlijst. De tochtdeuren bij hoofd- en zij-ingang zijn niet oorspronkelijk.

Waardering

WONING met aangebouwde POORT uit ca. 1923.

- Van architectuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van een verzameling gebouwen en objecten in oosterse stijl (qua ontwerp, materiaalgebruik en/of detaillering) die te samen het complex Heilig-Land-Stichting vormen. Het object valt op door de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van het ontwerp, zoals een opmerkelijke vormgeving met platte daken en een zorgvuldige detaillering. Het object is van betekenis voor het werk dat architect J. Stuyt en beeldend kunstenaar P. Gerrits maakten in opdracht van de Heilig-Land-Stichting.

- Van stedenbouwkundige waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land-Stichting dat cultuur- en architectuurhistorisch van nationaal belang is. Het object is van bijzondere betekenis wegens de markante situering, welke verbonden is met de aanleg van het complex en de opbouw van de rondgang over het terrein.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- Van cultuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land-Stichting dat een bijzondere en tevens zeldzame uitdrukking vormt van een religieuze ontwikkeling.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Woonhuis(K)

Functie

Woonhuis

Monumentnummer*: 523629

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	23 februari 2004
Kadaster deel/nr	82916/159

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Heilig Landstichting	Berg en Dal	Gelderland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Heilig Land-Stichting	Op hoek met Mgr. Suyslaan

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groesbeek	H			1406

*Omschrijving***

Complexonderdeel 20

Inleiding

TRANSFORMATORHUISJE gebouwd in 1916 naar een ontwerp uit 1915 van JAN STUYT (1868-1934) op basis van een door G. VERSTEEG sr. (1872-1938) ontworpen standaardtype (waarschijnlijk type A3R). In de veelal rechthoekige trafogebouwtjes wordt door een transformator de door een electriciteitscentrale opgewekte stroom (hoog-spanning) via tussenstations teruggebracht naar laagspanning. Als zodanig betekent de trafo de laatste schakel naar het huishoudelijke stroomgebruik. De bouwstijl van de tussen 1915 en 1940 gebouwde verschillende typen trafo's bezit veelal kenmerken van zowel de Amsterdamse als de Nieuwe Haagse School. Dit vroege trafohuisje wijkt af van de overige trafohuisjes uit deze periode doordat Jan Stuyt het exterieur stilistisch aangepast heeft aan de oosterse stijl van de overige gebouwen van de Heilig-Land-Stichting. Dit komt met name tot uitdrukking in de wit gesausde bepleistering en in het tegelfries. In de jaren tussen 1915 en 1940 werd door de opdrachtgever van de trafohuisjes, de NV Provinciale Geldersche Electriciteits-Maatschappij, veel zorg besteed aan de architectonische kwaliteiten van de trafo's die veelal door architecten van naam werden ontworpen. De meeste trafohuisjes zijn vanaf 1920 voorzien van een keramisch tegeltableau, waarop de vermelding 'Provinciale electriciteitswerken' met aan weerszijden een eenvoudig blauw-geel provinciewapen. De eerste tegeltableaus werden tussen 1920 en 1924 vervaardigd door de plateelbakkerij 'De Distel' te Amsterdam. De provinciewapens zijn hier nog voorzien van gestileerde leeuwen. Het tegeltableau in het onderhavige geval behoort tot een tweede type dat in de jaren tussen 1924 en 1940 vervaardigd werd door de Goudse pijpen- en aardewerkenfabriek 'Goedewaagen' te Gouda. Dit tableau werd hier dus eerst na de bouw aangebracht. De trafo werd in 1916 in gebruik genomen, het jaar waarin de eerste electriciteit werd geleverd aan de gemeente Groesbeek. Het transformatorhuisje is markant gelegen op de hoek van de Profetenlaan en de Mgr. Suyslaan. De Mgr. Suyslaan vormt

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

de toegangsweg naar het complex rond de Cenakelkerk.

Omschrijving

Het in grondplan rechthoekige, één bouwlaag tellende gebouwtje, is opgetrokken in baksteen die vervolgens gepleisterd en wit gesausd is onder een ver overstekend met bitumen gedekt plat dak. De overstek rust op getrapte houten consoles. Het huisje is voorzien van hoeklisenen en een uitspringend omlopend zwart geteerd trasraam (waarin ventilatieroostertjes). Links van de stalen deur in de VOORGEVEL is een uit vier tegels bestaand tableau aangebracht met de naamsvermelding 'Provinciale electriciteitswerken' in geel tegen een zwart fond. Ter weerszijden van het woord 'Provinciale' is een gestileerd blauw-geel provincie-wapen gesteld. Een omlopende gepleisterde zwart geteerde architraaflijst boven de deur wordt gevolgd door een uit zwarte en witte tegels samengesteld fries. De LINKER ZIJGEVEL is blind uitgevoerd. In de ACHTERGEVEL bevinden zich in het fries twee dichtgemetselde ventilatieopeningen. Aan de zijde van de RECHTER ZIJGEVEL bevindt zich een lage latere aanbouw waarin een dubbele stalen deur. Het INTERIEUR is niet bekeken maar hoogstwaarschijnlijk is de vroegere installatie zoals bij de meeste trafohuisjes aangepast aan de eisen van deze tijd of in zijn geheel vervangen door een moderne installatie.

Waardering

TRANSFORMATORHUISJE gebouwd in 1916 naar een door JAN STUYT in 1915 aangepast standaardontwerp van G. VERSTEEG sr. (1872-1938).

- Van architectuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van een verzameling aan de bijbelse geschiedenis ontleende gebouwen en objecten in oosterse stijl (qua ontwerp, materiaalgebruik en/of detaillering) alsmede van belang voor het oeuvre van Jan Stuyt binnen wiens werk de voor de Heilig-Land-Stichting ontworpen gebouwen een unieke plaats innemen. Dit vrij gaaf bewaard gebleven onderdeel van een voormalig devotiepark vormt een curiosum binnen de landelijke architectuur- en kunstgeschiedenis. Het huisje vormt een kenmerkend voorbeeld van de bij trafohuisjes van de P.G.E.M. toegepaste bouwtypen tijdens het Interbellum dat hier echter, in tegenstelling tot de meeste trafohuisjes waarvan de stijl veelal geënt is op de Amsterdamse en de Nieuwe Haagse School, door Jan Stuyt stilistisch is aangepast aan de overige bouwwerken van de Heilig-Land-Stichting. Als zodanig neemt het huisje hierdoor een unieke plaats in binnen de in opdracht van P.G.E.M. gebouwde trafohuisjes. Het exterieur van het trafohuisje valt op door bijzondere (esthetische) kwaliteiten, zoals gave verhoudingen en een fraaie detaillering. Dit komt met name tot uitdrukking in de witte bepleistering met tegelfries en het tegeltableau met verwijzing naar de kleuren van Gelderland.
- Van stedenbouwkundige waarde vanwege de prominente situering op de hoek van de Profetenlaan en de Mgr.Suyslaan en als essentieel onderdeel van het complex van de Heilig Land Stichting.
- Van cultuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land-Stichting dat een bijzondere en tevens zeldzame uitdrukking vormt van een religieuze ontwikkeling. Tevens van belang vanwege de bestemming, welke verbonden is met een technische ontwikkeling. Het trafohuisje herinnert aan de electrificatie van de gemeente Groesbeek. Het trafohuisje vormt bovendien een goed voorbeeld van de ontwikkeling van het transformatorhuis in de eerste decennia van de twintigste eeuw. De onderhavige trafo vormt een van de eerste in opdracht van de P.G.E.M. gebouwde trafohuisjes.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie

Functie

Nutsbedrijf

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 523630

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	23 februari 2004
Kadaster deel/nr	82916/173

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Heilig Landstichting	Berg en Dal	Gelderland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groesbeek	H			2192

Omschrijving**

Complexonderdeel 21

Inleiding

Het voormalige KLOOSTER "Stella Matutina" is in 1922-1923 gebouwd in opdracht van de Heilig-Land-Stichting voor de Paters Montfortanen naar ontwerp van architect J. Stuyt. De Heilig-Land-Stichting onderhandelde vanaf 1919 met de Paters Montfortanen over vestiging op het terrein van de Stichting. In het contract dat in 1922 werd getekend verplichtte de Stichting zich tot de bouw van een klooster terwijl de paters belast werden met het rondleiden van de bezoekers langs de monumenten op het terrein. Tevens waren de paters nauw betrokken bij de redactie van het tijdschrift 't H. Land en bij conferenties die in het pelgrimshuis "Casa Nova" werden georganiseerd. Het klooster werd ingezegend op 3 april 1923. Het pand is momenteel in gebruik als kantoorgebouw van het Bijbels Openluchtmuseum.

Het vrijstaande en enigszins verhoogd gelegen pand bevindt zich nog juist op het terrein van het Bijbels Openluchtmuseum, en is gesitueerd aan de zuidzijde van de Mgr. Suyslaan naast de oorspronkelijke toegang van de Heilig-Land-Stichting. Direct ten noorden hiervan ligt het Mgr. Suysplein met de Cenakelkerk, de pastorie en het pelgrimshuis "Casa Nova".

Omschrijving

Gedeeltelijk onderkelderd pand van één en twee bouwlagen met platte daken op rechthoekig grondplan. De westelijke travee met de hoofdingang is éénlaags. De overige vier traveeën zijn tweelaags (het trappenhuis is iets lager uitgevoerd). Het overstek van de platte daken rust op bewerkte klossen (getrapt).

De bakstenen GEVELS zijn in kruisverband gemetseld en boven het trasraam wit gepleisterd. Het trasraam reikt tot aan de vensterlekdorpels van de begane grond en wordt afgesloten door een rollaag. Ter hoogte van de verdiepingsvloer bevindt zich in het midden van elke vensteras een wit tegeltje waarop in rood het Jeruzalemkruis is afgebeeld. De tweede bouwlaag wordt horizontaal geleed

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

door drie uitspringende banden ter hoogte van de vensterdorpels. Deze banden en de venster-lekdorpels zijn groen geschilderd.

De uitgespaarde muuropeningen zijn voorzien van een geprofileerde gepleisterde omlijsting. De omlijstingen in combinatie met de achter in de muur geplaatste ramen vormen een opvallend gevelreliëf met veel licht- en schaduwwerking. De vensters, met enkelruits draairamen en vierkante enkelruits bovenlichten, zijn enkelvoudig en als twee- of drielicht uitgevoerd. Een uitzondering hierop vormen de vensters in de noordgevel ter plaatse van het trappenhuis. In deze travee bevinden zich een kelderlicht in het trasraam, een rechthoekig enkelruits raam met twee flankerende toiletraampjes in de eerste bouwlaag, een driedelig houten kozijn met kalf en gekleurde glas-in-loodramen in de tweede bouwlaag. Alle gevels hebben een regelmatige en nagenoeg symmetrische indeling.

Aan de noordoost-zijde bevindt zich een éénlaags wit gepleisterd bijgebouw met plat dak, dat middels een wit gepleisterd poortje met ezelsrug en opgeklampte rondboogdeur aansluit op de noordoostelijke hoek van het hoofdgebouw. De westgevel is voorzien van twee steunberen en een rechthoekig venster met drielicht. De overige gevels worden door lisenen onderverdeeld in elk twee rechthoekige spaarvelden. De noordgevel is blind. De oostgevel bezit een vierruits draairaam. In de zuidgevel bevinden zich recht gesloten houten deuren, een vierruits draairaam en een rechthoekig venster met drielicht (horizontale roedenverdeling). De indeling van het sober uitgevoerde INTERIEUR bestaat in beide bouwlagen uit een middengang met aan weerszijden vertrekken (merendeels ter breedte van één vensteras). Meerdere kamers bezitten nog oorspronkelijke en eenvoudig uitgevoerde elementen, zoals een zwart marmeren schoorsteenmantel, houten lambrisering en een wandkast met dubbele paneeluur en geprofileerde omlijsting. De houten bordestrap met twee armen is voorzien van rechte spijlen en geprofileerde handlijsten met omgekrulde uiteinden.

Waardering

Voormalig KLOOSTER "Stella Matutina" uit 1922-1923.

- Van architectuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van een verzameling gebouwen en objecten in oosterse stijl (qua ontwerp, materiaalgebruik en/of detaillering) die te samen het complex Heilig-Land-Stichting vormen. Het object valt op door de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van het ontwerp, zoals een opmerkelijke vormgeving (o.a. platte daken), bijzonder materiaalgebruik en een zorgvuldige detaillering. Het object is een goed en vrij gaaf voorbeeld in in- en exterieur van het werk dat architect J. Stuyt maakte in opdracht van de Heilig-Land-Stichting.
- Van stedenbouwkundige waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land-Stichting dat cultuur- en architectuurhistorisch van nationaal belang is. Het object is van bijzondere betekenis wegens de landschappelijk fraaie situering, welke verbonden is met de aanleg van het complex en de opbouw van de rondgang over het terrein.
- Van cultuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land-Stichting dat een bijzondere en tevens zeldzame uitdrukking vormt van een religieuze ontwikkeling.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Klooster, kloosteronderd

Functie

Klooster

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 523631

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	23 februari 2004
Kadaster deel/nr	82916/181

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>		<i>Provincie*</i>				
Heilig Landstichting	Berg en Dal		Gelderland				
<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>House letter*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Pastoor Rabouplein	1			6564 BP	Heilig Landstichting		
Pastoor Rabouplein	1 a	a		6564 BP	Heilig Landstichting		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>		<i>Appartement aanduiding</i>		<i>Grondperceel</i>	
Groesbeek	H					2240	

Omschrijving**

Complexonderdeel 22

Inleiding

De PASTORIE is in 1913-1915 in opdracht van de Heilig-Land-Stichting gebouwd naar ontwerp van architect Jan Stuyt (assistent tekenaar J. Margry) in samenwerking met beeldend kunstenaar Piet Gerrits. Het definitieve ontwerp dateert van juni 1913. Op 7 september 1913 wordt het contract getekend met aannemer Jac. van Groenedaal uit Breda voor de bouw van "kerk met torens en koepel, sacristie, klooster en pastorie met museum, de verbindingsgangen etc.". Tot kort na de Tweede Wereldoorlog was in de éénlaagse noordvleugel een museumzaal ondergebracht. Hier werden tekeningen en maquettes van Piet Gerrits tentoongesteld en voorts " ... alles wat ons met het volksleven vooral van Israël vertrouwd maakt". Het pand is thans in gebruik als pastorie en parochiehuis. Voorts wordt op de verdieping een kamer verhuurd. De pastorie is gesitueerd ten zuiden van de Cenakelkerk waarmee het verbonden is door een gang. Hogerop aan de oostzijde van de pastorie bevindt zich de rooms-katholieke begraafplaats. Aan de westzijde van de pastorie is enkele meters lager een groot voorplein aangelegd. Hadden de kerk en de pastorie oorspronkelijk nog een cruciale betekenis binnen de doelstelling en opzet van de Heilig-Land-Stichting, thans maken deze gebouwen geen onderdeel meer uit van het huidige Bijbels Openluchtmuseum maar functioneren zij als een zelfstandig parochiecomplex.

Omschrijving

PASTORIE van één en twee bouwlagen met platte daken op U-vormig grondplan rondom een patio. De langgerekte oostelijke vleugel heeft grotendeels twee bouwlagen en een balkon aan de zijde van de patio. De éénlaagse noordvleugel en de één en twee bouwlagen

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

tellende zuidvleugel omarmen de patio die aan de voorzijde wordt afgesloten door een arcade van drie rondbogen. De wit gepleisterde bakstenen gevels worden onder het dakoverstek afgesloten door een tegelfries van zwarte en okerkleurige tegels in blokpatroon. Op regelmatige afstanden bevindt zich een witte tegel, waarop in rood het Jeruzalemkruis. Het forse overstek van de platte daken rust op getrapte klossen. De uitgespaarde muuropeningen zijn voorzien van een geprofileerde gepleisterde omlijsting. De omlijstingen in combinatie met de achter in de muur geplaatste ramen vormen een opvallend gevelreliëf met veel licht- en schaduwwerking. Het merendeel van de vensters bestaat uit een staande rechthoekige muuropening met geprofileerde omlijsting waarin vier-, zes- of twaalfruits stolpramen en twee-, vier- of achtruits bovenlichten zijn geplaatst, alle met weldorpels. Deze vensters zijn enkel- of meervoudig in de overwegend asymmetrisch ingedeelde gevels gegroepeerd. Op de begane grond kunnen de vensters worden afgesloten door (rol-)luiken. In het midden van de patio is een fonteintje geplaatst. In het verlengde hiervan bevindt zich de hoofdingang. Deze ingang, alsmede de voormalige museumingang in de noordvleugel, bestaat uit een dubbele met zink beklede deur, een bovenlicht en een gepleisterde omlijsting met hoofdgestel. De achtergevel (oostzijde) bezit een breed middenrisaliet met in het midden een dubbele deur. Links van dit risaliet bevindt zich in de eerste bouwlaag een dienstingang (paneeldeur met ruiten in de bovenpanelen onder een tweeruits bovenlicht) en in de tweede bouwlaag een samengesteld trappenhuisvenster. De RUIMTELIJKE INDELING is met uitzondering van de museumzaal nog intact. Achter de hoofdingang bevindt zich achtereenvolgens een grote hal en de zogenaamde Oosterse Zaal. Aan de zuidzijde sluit op de hal een gang met trappenhuis aan van waaruit de vergaderkamer, keuken, bijkeuken en verdieping zijn te bereiken. Aan de noordzijde van de hal bevindt zich een verbindingsgang naar de kerk van waaruit de voormalige museumzaal (thans ingericht als woning), de bibliotheek en archiefruimte annex kluis zijn te bereiken. Het bijzonder rijke INTERIEUR, waarbij met name de vergaderkamer en de zgn. Oosterse Zaal opvallen, is grotendeels uitgevoerd naar ontwerp van P. Gerrits. De uitmontering van de vergaderkamer bestaat onder andere uit een parketvloer, bruin en okergeel geschilderde wanden, paneeldeuren, een metalen haard van de Koninklijke Haardenfabriek E.M. Jaarsma (E.M.J. no.3), meubels en stoffering naar ontwerp van P. Gerrits (bijvoorbeeld een pastoorstoel in Assyrische stijl en overgordijnen). De Oosterse Zaal heeft in het midden van de vloer een vierkant met inlegwerk van balata, voorstellende de vier paradijsstromen Geon, Phison, Tigris en Euphrates; okergeel beschilderde muren met rode en blauwe horizontale banden en een bloemenfries; een tableau met een voorstelling van Maria (gesigneerd Piet Gerrits met het bijschrift: "...EN HIJ HEEFT ONDER ONS GEWOOND ST JAN 1-14"), een als sterrenhemel beschilderd plafond, een metalen haard met een stenen schoorsteenmantel voorzien van een vlammotief in reliëf, tegen de schouw een voorstelling in reliëf van de verschijning van Christus in een mandorla aan Margaretha Maria Alacoque. De hal en de gangen hebben een witte tegelvloer met geometrische patronen van vierkantjes in blauw en zwart. De houten bordestrap heeft twee armen, een bewerkte trappaal met groeven, balustervormige spijlen en geprofileerde handlijsten met omgekrulde uiteinden. De keuken bezit een wit/blauw geblokte tegelvloer, een granito-aanrecht met hardstenen spoelbak en paneeldeuren met ovale deurknoppen, een dienstbode-bel, een eenvoudige schouw waarin een AGA-fornuis, een keukenkast met vitrine. In de bijkeuken bevinden zich een dito aanrecht met waterpomp, eenzelfde schouw en een in ruitpatroon gelegde tegelvloer in de kleuren wit, oker en zwart. In de bibliotheek is de kastenwand en de schouw bewaard gebleven.

Waardering PASTORIE uit 1913-1915.

- Van architectuur- en kunsthistorische waarde als essentieel onderdeel van een verzameling gebouwen en objecten in oosterse stijl (qua ontwerp, materiaalgebruik en/of detaillering) die te samen het complex Heilig-Land-Stichting vormen. Het object valt op door de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van het ontwerp, zoals een opmerkelijke vormgeving (o.a. platte daken), bijzonder materiaalgebruik en een zorgvuldige detaillering. Het object is een goed en vrij gaaf voorbeeld van het werk dat architect J. Stuyt maakte in opdracht van de Heilig-Land-Stichting en is van bijzondere betekenis voor de landelijke architectuurgeschiedenis. Het object

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

bevat voorts een groot aantal bijzondere interieurelementen naar ontwerp van beeldend kunstenaar P. Gerrits.

- Van stedenbouwkundige waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land-Stichting dat cultuur- en architectuurhistorisch van nationaal belang is. Het object is van bijzondere betekenis wegens de landschappelijk fraaie situering, welke verbonden is met de aanleg van het complex en de opbouw van de rondgang over het terrein.
- Van cultuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land-Stichting dat een bijzondere en tevens zeldzame uitdrukking vormt van een religieuze ontwikkeling.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerkelijke dienstwoning

Functie

Pastorie(F)

Monumentnummer*: 523632

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	23 februari 2004
Kadaster deel/nr	82916/177

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Heilig Landstichting	Berg en Dal	Gelderland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groesbeek	H			2391

Omschrijving**

Complexonderdeel 23

Inleiding

Het voormalige KLOOSTER "Sions Dochter looft den Heer", nu "Casa Nova" is in 1913-1915 in opdracht van de Heilig-Land-Stichting gebouwd en waarschijnlijk omstreeks 1922 voltooid (noordvleugel) als klooster voor de gemeenschap van de 'Filles du Coeur de Jésus'. Deze congregatie Zusters Gezelschap der Dochters van Jezus Heilig Hart verzorgden van 1915 tot 1928 de altijdurende aanbidding van het H. Hart in het hoogkoor van de aangrenzende Cenakelkerk. Toen zij in april 1928 het klooster verlieten, werd deze taak overgenomen door de 'Zusters Kanunnikessen van het H. Graf'. De Kanunnikessen namen het pand tevens in gebruik als PELGRIMSHUIS voor bezoekers van de Heilig-Land-Stichting en vernoemden het naar een dergelijk huis in Jeruzalem: "CASA NOVA". Voor pelgrims die meerdere dagen in de Heilig-Land-Stichting wilden doorbrengen, beschikte het huis over een veertigtal slaapkamers en onder andere een lees- en eetzaal. Voor de opvang van de dagelijkse toestroom van bezoekers werd tegen de voorgevel een éénlaags houten ontvangstruimte gebouwd. In 1987 verlieten de Kanunnikessen het pelgrimshuis "Casa Nova". Sedertdien is er de stichting 'Hulp voor vrouwen in geestelijke nood' gevestigd.

In 1913 ontwierp architect J. Stuyt het klooster als onderdeel van een vrijwel symmetrisch opgezet religieus gebouwencomplex dat bestond uit een kerk met pastorie annex museum (rechts) en onderhavig klooster (links). Hoofdashitect Stuyt werd hierbij geassisteerd door J. Margry en beeldend kunstenaar P. Gerrits. Op 7 september 1913 werd het contract getekend met aannemer Jac. van Groenedaal uit Breda voor de bouw van "kerk met torens en koepel, sacristie, klooster en pastorie met museum, de verbindinggangen etc."

Het klooster, en latere pelgrimshuis "Casa Nova", is gesitueerd ten noorden van de Cenakelkerk waarmee het verbonden is door een gang. Hogerop aan de oostzijde van het pand bevindt zich de rooms-katholieke begraafplaats. Het voorplein aan de westzijde ligt door het in noordwestelijke richting afhellende terrein enkele meters lager dan het aangrenzende voorplein van de Cenakelkerk. Hadden

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

deze gebouwen oorspronkelijk nog een cruciale betekenis binnen de doelstelling en opzet van de Heilig-Land-Stichting, thans maakt het klooster geen onderdeel meer uit van het huidige Bijbels Openluchtmuseum en heeft het een zelfstandige functie.

Omschrijving

Blokvormig pand op samengesteld grondplan, bestaande uit een langgerekte VOORBOUW van twee en drie bouwlagen op een souterrain (bezoekersgedeelte) en een tweelaags ACHTERBOUW aan de rechter achterzijde (slotklooster). De wit gepleisterde bakstenen GEVELS zijn voorzien van een zwart geschilderde plint en worden onder het dakoverstek afgesloten door een tegelfries van zwarte en okerkleurige tegels in blokpatroon. Op regelmatige afstanden bevindt zich in het fries een witte tegel waarop in rood het Jeruzalemkruis is afgebeeld. Het forse overstek van de platte daken rust op getrapte klossen. De uitgespaarde muuropeningen hebben diepe dagkanten en zijn voorzien van een geprofileerde gepleisterde omlijsting. De omlijstingen in combinatie met de achter in de muur geplaatste ramen vormen een opvallend gevelreliëf met veel licht- en schaduwwerking. De gevels hebben overwegend een regelmatige indeling in vensterassen. Wel verschillen de vensterformaten per verdieping. De vensters zijn uitgevoerd in diverse typen, zoals kruiskozijnen, enkelvoudige en meerdelige kozijnen. Het merendeel bevat vier-, zes-, acht- of twaalfruits draairamen, veelal met twee-, vier-, zes- of achtruits bovenlichten en alle met weldorpels.

De voorgevel van de VOORBOUW maakt een breed front naar het voorplein. Het middenrisaliet is zeven vensterassen breed en heeft een souterrain waarop drie verdiepingen. De hoofdingang in het midden is bereikbaar via een bordestrap in drie delen met een gesloten front. Onder het bordes bevindt zich een doorgang. De ingang bestaat uit een dubbele deur met vierruits bovenlicht. De afsluitende kroonlijst van de omlijsting wordt in het midden onderbroken door een ovaal waarop een wapenschild (grijs veld waarop in rood twee Jeruzalemkruisen en twee Lotharingskruisen, omgeven door lauwerkrans en bekroond door een gouden kroon). Tussen de tweede en derde bouwlaag bevindt zich een langgerekt veld waarop de naam "CASA NOVA" is geschilderd. Oorspronkelijk stond op dit veld de benaming "Sions Dochter looft den Heer". De achtergevel wordt ter plaatse van de middenrisaliet gedomineerd door een uitgebouwd trappenhuis met afgeschuinde hoeken, dat over de volledige hoogte is opgetrokken.

De tweelaags zijvleugels van de voorbouw hebben elk een omvang van vijf vensterassen. Op het voorplein is tegen de linker zijvleugel een eenlaags houten ontvangstruimte gebouwd met grote zesruits ramen en een uitkragend plat dak op bewerkte klossen. Het op de rechter zijvleugel aansluitende en iets teruggelagen verbindingslid met de Cenakelkerk heeft een lengte van zeven vensterassen en bezit in de eerste bouwlaag grote driedelige kozijnen met diagonale roedenverdeling en in de tweede bouwlaag kleinere driedelige kozijnen met zesruits draairamen. De hoek aan de voorzijde tussen hoofdgebouw en verbindingslid wordt gemarkeerd door een cilindervormige traptoren met raamspleten en een met koper gedekte achzijdige koepel. De haaks op de rechter zijvleugel geprojecteerde ACHTERBOUW (voormalig slotklooster) heeft een omvang van twee bouwlagen en zeven vensterassen. De gevels hebben een regelmatige indeling. De vensters zijn van hetzelfde type als die in de voorbouw.

De RUIMTELIJKE OPZET van de voorbouw bestaat uit een centrale voorhal met in het verlengde daarvan een aan de achterzijde uitgebouwd trappenhuis van waaruit lange middengangen de verdiepingen van de vleugels doorsnijden. De gemeenschappelijke voorzieningen bevinden zich overwegend op de begane grond. De logeerkamers en de cellen van de zusters zijn op de verdiepingen ondergebracht aan weerszijden van middengangen. De huishoudelijke voorzieningen (keukens, opslag, washok) bevinden zich in het souterrain. Het verbindingslid met de Cenakelkerk bestaat uit twee parallelle maar van elkaar gescheiden gangen waarvan er één het slotklooster via een hardstenen trap met de aanbiddingskapel verbindt. De flankerende gang leidt naar een paardenstalling onder de trap van voornoemde gang.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het pand bezit diverse oorspronkelijke INTERIEURELEMENTEN, zoals tegelvloeren in het souterrain (oker en zwart geblokt) en in de gangen en aanbiddingskapel van het verbindingslid (wit, oker en zwart in ruitpatroon); een bordestrap van travertijn met twee armen, een open binnenboom, smeedijzeren leuning met getordeerde spijlen en houten handlijsten met omgekrulde uiteinden; een groot aantal gehoute paneeldeuren (de deuren van de kloostercellen hebben openslaande bovenpanelen); een tot kantoor met bibliotheek getransformeerde refter met eenvoudige houten muurbanken rondom.

Waardering

Voormalig KLOOSTER en PELGRIMSHUIS "CASA NOVA" uit 1913-1915, en ca. 1922.

- Van architectuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van een verzameling gebouwen en objecten in oosterse stijl (qua ontwerp, materiaalgebruik en/of detaillering) die te samen het complex Heilig-Land-Stichting vormen. Het object valt op door de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van het ontwerp, zoals een opmerkelijke vormgeving (o.a. platte daken), bijzonder materiaalgebruik en een zorgvuldige detaillering. Het object is een goed en vrij gaaf voorbeeld in in- en exterieur van het werk dat architect J. Stuyt maakte in opdracht van de Heilig-Land-Stichting en is van bijzondere betekenis voor de landelijke architectuurgeschiedenis.
- Van stedenbouwkundige waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land-Stichting dat cultuur- en architectuurhistorisch van nationaal belang is. Het object is van bijzondere betekenis wegens de landschappelijk fraaie situering, welke verbonden is met de aanleg van het complex en de opbouw van de rondgang over het terrein.
- Van cultuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land-Stichting dat een bijzondere en tevens zeldzame uitdrukking vormt van een religieuze ontwikkeling.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Klooster, kloosteronderdl

Functie

Klooster

Monumentnummer*: 523633

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	23 februari 2004
Kadaster deel/nr	82917/42

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Heilig Landstichting	Berg en Dal	Gelderland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groesbeek	H			2751
Groesbeek	H			1277

*Omschrijving***

Complexonderdeel 24

Inleiding

BEGRAAFPLAATS met GRAFMONUMENTEN en bijbehorende AANLEG, alsmede vier RELIEFSTENEN en drie stenen BEELDEN.

De rooms-katholieke BEGRAAFPLAATS is in 1913-1915 in opdracht van de Heilig-Land-Stichting aangelegd door P. Gerrits naar het voorbeeld van dodenakkers in Palestina: een vrije groepering van afzonderlijke en geschakelde graftuintjes met ommuring en poortjes. De landschappelijke aanleg op het geaccidenteerde terrein van de Heilig-Land-Stichting bestaat uit onregelmatig gevormde grafvelden, een slingerend padenstelsel en een beplanting die enerzijds aansluit op de bosrijke omgeving (loof- en naaldbomen) en anderzijds een beplanting die meer aansluit op de schilderachtige opzet en rangschikking van de graven (coniferen, taxus, cypressen). In de graftuintjes zijn veel kleinere coniferen en heesters aangeplant. Op het terrein van de begraafplaats zijn enkele objecten geplaatst die oorspronkelijk bij de Bergrede hebben gestaan, namelijk: drie stenen RELIEFS bij de ingang van de begraafplaats, één stenen RELIEF in een recente grafheuvel aan de rand van de begraafplaats en drie stenen BEELDEN aan een pad op de begraafplaats. Deze reliëfs en beelden zijn ontworpen door P. Gerrits en dateren uit de periode 1950-1955.

In het ontwerp van de 6 hectare grote begraafplaats zijn ook de laatste kruiswegstaties opgenomen: onderaan de helling in het noordoosten een oosterse stadspoort en op het hoogste punt midden op de begraafplaats een kunstmatige stenen berg Golgota en het H. Graf (deze objecten worden afzonderlijk beschermd, evenals het graf van Piet Gerrits). De overledenen op deze begraafplaats hebben zo als het ware een plek dichtbij de verrezen Heer.

De op 28 november 1915 ingewijde begraafplaats maakte tot 1988 onderdeel uit van het aangrenzende Bijbels Openluchtmuseum, maar wordt sedertdien zelfstandig beheerd.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Omschrijving

Op een heuvel aangelegde rooms-katholieke BEGRAAFPLAATS, waarvan het bovenaan gelegen middelpunt een landschappelijk AANLEG heeft met onregelmatig gevormde grafperken, een slingerend padenstelsel en een overwegend groenblijvende beplanting, en waarvan de lager gelegen vrijwel onbenutte randen qua beplanting meer aansluiten op het gecombineerde loof- en naaldbos van de omgeving. Het hart van de begraafplaats wordt omheind door een haag van rododendrons.

De GRAFMONUMENTEN op de begraafplaats bestaan elk uit een "tuintje" dat wordt omheind door een lage muur van mergelblokken. De tuintjes hebben een overwegend rechthoekige vorm, soms met afgeronde hoeken. De ommuring van de meest eenvoudige graven loopt aan de voorzijde trapsgewijs af tot maaiveld-niveau. De in natuursteen uitgevoerde eenvoudige kruisen en gedenkstenen zijn meestal opgenomen in de ommuring. De rijkere grafmonumenten en de grotere familiegrafmonumenten hebben veelal een toegangspoortje (enkele met een gemetselde boog) dat vaak wordt afgesloten door een koperen of bronzen draaihek. Het merendeel van deze rechthoekige draaihekken bestaat uit platen of regelwerk waarin het Christusmonogram is verwerkt. De rijkere grafkruisen staan vrij in het tuintje en zijn uitgevoerd in verschillende vormen, zoals een krukkenkruis met ingeschreven cirkel. Enkele gedenkstenen worden bekroond door een koperen boog met tekst of kruis, of zijn voorzien van een figuratieve reliëfvoorstelling. Het merendeel van de in totaal 49 voorstellingen is ontworpen door P. Gerrits en toont een engel, Maria met kind of de figuur van Christus. Het belang van de graven ligt niet zozeer in de individuele waarde, alswel in de collectieve betekenis die zij, met name door opzet, materiaalgebruik en situering binnen de aanleg van P. Gerrits, hebben voor het zo typisch oosterse karakter van de begraafplaats.

Bij de ingang van de begraafplaats staan drie RELIEFSTENEN opgesteld. De voorstelling van de eerste rechthoekige steen heeft als thema: "De uitverkiezing van Petrus: 'Ik zeg jou: jij bent Petrus, en op die steenrots zal ik mijn kerk bouwen', (Mat. 16, 18)." In het midden van deze voorstelling staan Petrus en Christus tegenover elkaar. Zij worden omringd door de elf overige apostelen. De voorstelling van de tweede rechthoekige steen heeft als thema: "Jezus en de Kananese vrouw: 'Maar zij kwam naar hem toe en knielde voor hem neer en zei: Heer help me', (Mat 15,25)." Op de voorgrond van deze voorstelling knielt een vrouw met geheven armen voor Christus neer. Op de achtergrond kijken toeschouwers vanaf een trap toe. De derde keperboogvormig afgesloten steen heeft als thema: "De slechte zaaier: 'Toen iedereen sliep, kwam zijn vijand, zaaide onkruid tussen de tarwe en ging weer weg', (Mat. 13,25b)." In een schematisch aangegeven landschap staat een voorovergebogen zaaierende figuur met hoofddoek.

Op de voorstelling van de in een grafheuvel ingemetselde steen zien we Christus voorover gebogen die Zijn hand reikt naar een op een matras gelegen vrouw. Links boven op de achtergrond kijkt een aantal mensen toe. De drie vrijstaande BEELDEN zijn gemaakt van kunststeen en hebben een hoogte van ca. 130 centimeter. Dicht bij de ingang van de begraafplaats staat Johannes: een bebaarde man met lange haren op blote voeten. Even verderop staat langs het pad de zaaier: een bebaarde man met hoofddoek, een strozak en sandalen. Bij de eerstvolgende splitsing staat de goede herder: een bebaarde man op sandalen met hoofddoek en een lam op zijn schouders.

Waardering

Rooms-katholieke BEGRAAFPLAATS (1913-1915) met GRAFMONUMENTEN en bijbehorende AANLEG, alsmede vier RELIEFSTENEN en drie stenen BEELDEN (1950-1955).

- Van architectuur-, kunst- en tuinhistorische waarde als essentiële onderdelen van een verzameling gebouwen en objecten in oosterse stijl (qua ontwerp, materiaalgebruik en/of detaillering) die te samen het complex van de Heilig-Land-Stichting vormen. De in

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

hoofdlijnen bewaard gebleven aanleg met landschappelijke elementen, de graftuintjes met lage muren, poortjes, kruisen en gedenkstenen, alsmede de later toegevoegde vier reliëfstenen en de drie beelden zijn van bijzonder belang voor het oeuvre van beeldend kunstenaar P. Gerrits. Deze goed bewaarde begraafplaats heeft zeldzaamheidswaarde wegens de genoemde kwaliteiten.

- Van stedenbouwkundige waarde als essentiële onderdelen van het complex Heilig-Land-Stichting dat cultuur- en architectuurhistorisch van nationaal belang is. De begraafplaats is van bijzondere betekenis wegens de markante situering, welke verbonden is met de aanleg van het complex en de opbouw van de rondgang over het terrein.

- Van cultuurhistorische waarde als essentiële onderdelen van het complex Heilig-Land-Stichting dat een bijzondere en tevens zeldzame uitdrukking vormt van een religieuze ontwikkeling. De grafmonumenten hebben funerair-historische en lokale/regionale genealogische waarde.

Hoofdcategorie

Uitvaartcentra en begraafplaatsen

Subcategorie

Begraafplaats en -onderdelen

Functie

Begraafplaats

Monumentnummer*: 523634

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	23 februari 2004
Kadaster deel/nr	82917/38

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>		
Heilig Landstichting	Berg en Dal	Gelderland		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groesbeek	H			2751

Omschrijving**

Complexonderdeel 27

Inleiding

De onvoltooide H. HARTBASILIEK, bestaande uit een atrium en de aanzet van een kruisarm en thans hoofdgebouw met expositieruimte van het Bijbels Openluchtmuseum, is in 1932-1936 in opdracht van de Heilig-Land-Stichting gebouwd naar ontwerp van architect J. Stuyt in samenwerking met diens zoon Giacomo.

Het eerste ontwerp van Stuyt voor de H. Hartbasiliek dateert uit 1916 en betreft een zuivere centraalbouw op basis van een vierpas-plattegrond met hoektorens en kranskapellen. De piramidale opbouw van de bouwmassa bestaat uit een centrale koepel, vier halfkoepels boven de kruisarmen en halfkoepeltjes boven de kranskapellen. De eerste werkzaamheden vinden echter niet eerder plaats dan in 1932, nadat een tweede (vereenvoudigd) ontwerp is gemaakt door Stuyt in samenwerking met zijn zoon Giacomo. Het tweede ontwerp betreft een blokvormige kruisbasiliek met centrale koepel, vier minaret-achtige hoektorens, platgedekte kruisarmen en een atrium. Dit ontwerp is slecht gedeeltelijk uitgevoerd. In 1932 werden in het kader van de werkverschaffing grondwerkzaamheden verricht en de grondslagen voor de basiliek gelegd. Een jaar later kwam het atrium gereed en in 1935-1936 werd een gedeelte van de aansluitende kruisarm voltooid. Daarna kwamen de bouwactiviteiten volledig stil te liggen. De moderne uitbreiding voor het museum personeel aan de rechter zijde valt buiten de bescherming. Het object bevindt zich in het zuidwestelijke deel van het terrein van het Bijbels Openluchtmuseum, en is gesitueerd op het uiteinde van de Profetenlaan: de toegang tot het museum. Aan de overzijde van deze as ligt op Nijmeegs grondgebied het eveneens door Stuyt ontworpen Neboklooster uit 1926-1928.

Omschrijving

Het atrium betreft een voorhof die aan vier zijden omgeven wordt door een plat afgedekte galerij met rondboogarcade. De regelmatig

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

en symmetrisch ingedeelde voorzijde heeft drie hoge rondboogdoorgangen in het midden en twee risalerende torens met koepel (koperdekking) op de hoeken. De kleinere rondboogopeningen van de hoektorens zijn geplaatst in dito spaarvelden. De galerij aan de voorzijde heeft hetzelfde vloerniveau als de hof. Vanuit deze galerij leiden trappen naar de hoger gelegen overige galerijen. De zijgalerijen worden aan de buitenzijden geflankeerd door lagere uitbouwen met vertrekken. De galerij aan de oostzijde van de hof is opgenomen in de aanzet van de kruisarm en is daardoor feitelijk een narthex. Het atrium is opgetrokken in gele baksteen en gemetseld in verschillende verbanden (o.a. staand- en klezoorverband). De kolommen en pijlers van de arcade hebben verdiept liggende voegen. De galerijen worden overwelfd door bolvormige gewelven in halfsteensverband. De gevels aan de buitenzijde worden afgesloten door een uitgemetselde zigzaglijst.

De aanzet van de op het atrium aansluitende kruisarm betreft de onderbouw en twee flankerende hoektorens. Deze onderdelen zijn opgetrokken tot de hoogte van de geplande schuinoplopende tribune. Dit rechthoekige bouwvolume heeft een breedte van vijf plus twee halve assen en is vier traveeën diep. De regelmatig ingedeelde gevels van gele baksteen zijn in klezoorverband gemetseld en worden geleed door lisenen. De uitgespaarde muuropeningen zijn rondboogvormig afgesloten. Aan de atriumzijde bevindt zich boven de drie hoofdingangen een betonnen balkon op vier forse consoles. De opstand van het wit gepleisterde interieur bestaat uit vierzijdige ongelede pijlers, gordelbogen en bolvormige gewelven.

Waardering

Onvoltooide H. HARTBASILIEK uit 1932-1936.

- Van architectuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van een verzameling gebouwen en objecten in oosterse stijl (qua ontwerp, materiaalgebruik en/of detaillering) die te samen het complex Heilig-Land-Stichting vormen. Het object valt op door de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van het ontwerp, zoals een opmerkelijke vormgeving, bijzonder materiaalgebruik en een zorgvuldige detaillering. Het object is een goed voorbeeld van het werk dat architect J. Stuyt maakte in opdracht van de Heilig-Land-Stichting. Wat het belangrijkste monument op het terrein had moeten worden, bleef onvoltooid. Het object is niettemin van bijzondere betekenis voor het oeuvre van architect J. Stuyt en vormt een curiosum binnen de landelijke architectuurgeschiedenis.

- Van stedenbouwkundige waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land-Stichting dat cultuur- en architectuurhistorisch van nationaal belang is. Het object is van bijzondere betekenis wegens de markante situering, welke verbonden is met de aanleg van het complex en de opbouw van de rondgang over het terrein.

- Van cultuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land-Stichting dat een bijzondere en tevens zeldzame uitdrukking vormt van een religieuze ontwikkeling.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kerk

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 527965

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	23 februari 2004
Kadaster deel/nr	82926/173

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Heilig Landstichting	Berg en Dal	Gelderland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groesbeek	H			2751

Omschrijving**

Complexonderdeel 4

Inleiding

GROT VAN BETHLEHEM, een kopie naar het oorspronkelijke ontwerp van P. Gerrits, opgericht door Pater B. Kieuwe, nu in gebruik als schaapskooi. Het object is gelegen tussen Nazareth en de tollenaarswoning.

Omschrijving

Het bouwwerk bestaat uit een betonnen, op een onregelmatig grondplan opgetrokken, rotsformatie. De rotsformatie heeft aan de voorzijde openingen waarachter stallen gelegen zijn. Aan de voorzijde bevindt zich links de toegang tot een gang door de rots met halverwege deze gang een centrale ruimte en tenslotte een uitgang aan de rechterzijde van de rots. In de grot de oorspronkelijke gepolychromeerde sculptuur van Piet Gerrits. Deze bestaat uit een voorstelling van Maria met het kind en een liggende slapende Jozef.

Waardering

GROT VAN BETHLEHEM nu in gebruik als schaapskooi:

- Van cultuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land- Stichting dat een bijzondere en tevens zeldzame uitdrukking vormt van een religieuze ontwikkeling.
- Van architectuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van een verzameling gebouwen en objecten in oosterse stijl (qua ontwerp, materiaalgebruik en/of detaillering) die tesamen het complex Heilig-Land-Stichting vormen. Deze vrij gaaf bewaard gebleven onderdelen vormen curiosa binnen de landelijke architectuur- en kunstgeschiedenis. De sculptuur is een goed voorbeeld van het werk zoals Piet Gerrits dit maakte voor de Heilig Landstichting.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- Van stedenbouwkundige waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land- Stichting dat cultuur- en architectuurhistorisch van nationaal belang is.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Grot

Monumentnummer*: 527966

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	23 februari 2004
Kadaster deel/nr	82926/169

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Heilig Landstichting	Berg en Dal	Gelderland

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Groesbeek	H			1277

Omschrijving**

Complexonderdeel 25

Inleiding

GRAF van PIET GERRITS (1878-1957) naar een ontwerp van de kunstenaar. In het graf zijn tevens meerdere leden van de familie Gerrits begraven. Het graf is gelegen op de begraafplaats ten noorden van het Heilig Graf.

Omschrijving

Graf bestaande uit een laag muurtje waarbinnen een grafsteen is opgesteld met een reliëf voorstellende Jezus, palmtakken en een knielende vrouw. Naast het reliëf in een gemetseld kalkstenen muurtje een steen met de volgende inscriptie: PIET GERRITS / 13-11-1878 15-1-1957 / FRANCISCA J.M. WEYERS / 22-7-1880 14-2-1942 / GERARDINA A.M. WEYERS / 6-6-1884 14-6-1969.

Waardering

GRAF van PIET GERRITS

- Van architectuur- en kunsthistorische waarde als essentieel onderdeel van een verzameling gebouwen en objecten en objecten in oosterse stijl (qua ontwerp, materiaalgebruik en/of detaillering) die te samen het complex Heilig-Land-Stichting vormen. Het object valt op door de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van het ontwerp en is van belang voor het oeuvre van de kunstenaar. Het object is een goed voorbeeld van het werk dat beeldend kunstenaar P. Gerrits maakte in opdracht van de Heilig-Land-Stichting.

- Van stedenbouwkundige waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land- Stichting dat cultuur- en architectuurhistorisch van nationaal belang is. Het object is van bijzondere betekenis als onderdeel van de begraafplaats.

- Van cultuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land- Stichting dat een bijzondere en tevens

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

zeldzame uitdrukking vormt van een religieuze ontwikkeling. Het graf heeft funerair-historische en genealogische waarde en heeft een grote historische waarde als graf van een van de scheppers van de Heilig-Land-Stichting.

Hoofdcategorie

Uitvaartcentra en begraafplaatsen

Subcategorie

Begraafplaats en -onderdelen

Functie

Graf

Monumentnummer*: 527967

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	23 februari 2004
Kadaster deel/nr	82925/49

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Heilig Landstichting	Berg en Dal	Gelderland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groesbeek	H			2631
Groesbeek	H			2192
Groesbeek	H			2751

*Omschrijving***

Complexonderdeel 26

Inleiding

De voormalige ADMINISTRATORWONING of WINKELHUIS JERUZALEM en het aangebouwde RESTAURANT zijn respectievelijk in 1916 en 1936 gebouwd in opdracht van de Heilig-Land-Stichting naar een ontwerp van architect J. Stuyt. De winkel-woning komt in 1916 gereed. Reeds in datzelfde jaar besluit het bestuur dat het gebouw tevens een mogelijkheid tot het gebruik van koffie of melk moet krijgen. Deze functie krijgt in de loop der jaren de overhand zodat in 1936 het gebouw wordt uitgebreid met een nieuwe restaurantvleugel. Het pand is momenteel in gebruik als woning en ontvangstruimte bij de begraafplaats. Het gebouw is gelegen in de as van de Mgr. Suyslaan.

Omschrijving

Gebouw van twee bouwlagen met platte daken op een samengesteld grondplan en bestaande uit twee ten opzichte van elkaar in hoogte verschillende bouwmassa's. Het overstek van de daken rust op bewerkte klossen. Het hoogste direct aan de voormalige ingang gelegen bouwdeel heeft rechts een muur met een poortdoorgang. De verspringende voorgevel bezit op de begane grond twee rondboogvensters. De verdieping is voorzien van drie rechtgesloten vensters alsmede een groot meerdelig venster in het inspringende geveldeel ter rechterzijde. De in de rechter zijgevel gelegen ingang van de woning bezit een rechtgesloten deur. Op de verdieping een rechtgesloten venster waarnaast een klein rechtgesloten venster. Het hierachter gelegen op een rechthoekig grondplan opgetrokken bouwdeel heeft aan de voorzijde een bouwlaag en aan de achterzijde, waar zich een helling bevindt, twee bouwlagen. De wit geschilderde bakstenen gevels zijn gemetseld in kruisverband en deels in halfsteens verband. De voorgevel van het gebouw is voorzien van vijf grote door rondbogen afgesloten venster- en deuropeningen. De bogen zijn groen geschilderd. De openingen zijn voorzien van

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

driedelige houten kozijnen met kalf. De zij- en bovenlichten zijn voorzien van enkelruits ramen. Het middelste bredere raam is steeds voorzien van een roedeverdeling. In de eerste en de derde travee bevindt in het middelste vlak steeds een deur voorzien van een paneel met roedeverdeling. De achtergevel bezit vijf grote door rondbogen afgesloten vensteropeningen. De gevel van het souterrain bezit vijf kleine vensteropeningen alsmede twee rechtgesloten deuropeningen. De rechter zijgevel van het gebouw bezit een rondboogvenster en een rechtgesloten deur. In het interieur van het gebouw is o.a. een eenvoudige zwart/wit terrazzovloer bewaard gebleven.

Waardering

Voormalige ADMINISTRATORWONING of WINKELHUIS JERUZALEM uit 1916 en aangebouwd voormalig RESTAURANT uit 1936.

- Van architectuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van een verzameling gebouwen en objecten en objecten in oosterse stijl (qua ontwerp, materiaalgebruik en/of detaillering) die te samen het complex Heilig-Land-Stichting vormen. Het object valt op door de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van het ontwerp, zoals een opmerkelijke vormgeving (o.a. de platte daken), bijzonder materiaalgebruik en een zorgvuldige detaillering. Het object is een goed en redelijk gaaf voorbeeld in in- en exterieur van het werk dat architect J. Stuyt maakte in opdracht van de Heilig-Land-Stichting.
- Van stedenbouwkundige waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land-Stichting dat cultuur- en architectuurhistorisch van nationaal belang is. Het object is van bijzondere betekenis wegens de voormalige functie van woning-winkel en restaurant, gelegen in de as van de Mgr. Suyslaan, alsmede wegens de landschappelijke fraaie situering, welke verbonden is met de aanleg van het complex en de opbouw van de rondgang over het terrein.
- Van cultuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land-Stichting dat een bijzondere en tevens zeldzame uitdrukking vormt van een religieuze ontwikkeling.

Hoofdcategorie

Sport, recreatie, vereniging en horeca

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Horeca

Werk-woonhuis

Functie

Restaurant

Winkelwoning

Monumentnummer*: 527968

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	23 februari 2004
Kadaster deel/nr	82925/40

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Heilig Landstichting	Berg en Dal	Gelderland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groesbeek	H			2751

*Omschrijving***

Complexonderdeel 28

Inleiding

BEDOËNEMENT, ontworpen als de tent van Abraham (naar een ontwerp van P. Gerrits?).

Omschrijving

De tent van Abraham bestaat uit een op traditionele wijze opgestelde in hout, stof en touw uitgevoerde tent, die door zijn aard regelmatig vernieuwd is. In de winter wordt het object opgeslagen.

Waardering

TENT VAN ABRAHAM

- Van cultuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land-Stichting dat een bijzondere en tevens zeldzame uitdrukking vormt van een religieuze ontwikkeling.
- Van architectuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van een verzameling gebouwen en objecten in oosterse stijl (qua ontwerp, materiaalgebruik en/of detaillering) die te samen het complex Heilig-Land-Stichting vormen. Het object is een goede representant van het idee dat aan de Heilig Landstichting ten grondslag ligt.
- Van stedenbouwkundige waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig-Land-Stichting dat cultuur- en architectuurhistorisch van nationaal belang is. Het object is van bijzondere betekenis wegens de wegens de landschappelijk fraaie situering, welke verbonden is met de aanleg van het complex en de opbouw van de rondgang over het terrein.

Hoofdcategorie

Subcategorie

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Sport, recreatie, vereniging en horeca

Sport en recreatie

Paviljoen

Monumentnummer*: 527969

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	23 februari 2004
Kadaster deel/nr	82925/36

Woonplaats*

Heilig Landstichting, Heilig Landstichting	Gemeente* Berg en Dal	Provincie* Gelderland
---	--------------------------	--------------------------

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Groesbeek	H			1734
Groesbeek	H			1732
Groesbeek	H			1733
Groesbeek	H			2344
Groesbeek	H			2432
Groesbeek	H			2441
Groesbeek	H			2389
Groesbeek	H			2390
Groesbeek	H			2398
Groesbeek	H			1731
Groesbeek	H			2238
Groesbeek	H			2433
Groesbeek	H			1073
Groesbeek	H			1085
Groesbeek	H			2239
Groesbeek	H			2241
Groesbeek	H			2391
Groesbeek	H			2392
Groesbeek	H			2394
Groesbeek	H			2443
Groesbeek	H			2511
Groesbeek	H			2688
Groesbeek	H			2689

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groesbeek	H			2690
Groesbeek	H			2582
Groesbeek	H			2240
Groesbeek	H			2631
Groesbeek	H			2588
Groesbeek	H			1786
Groesbeek	H			2587
Groesbeek	H			2546
Groesbeek	H			2699
Groesbeek	H			2700
Groesbeek	H			2697
Groesbeek	H			2698
Groesbeek	H			2695
Groesbeek	H			2696
Groesbeek	H			2508
Groesbeek	H			2510
Groesbeek	H			2636
Groesbeek	H			2745
Groesbeek	H			2746
Groesbeek	H			2747
Groesbeek	H			2748
Groesbeek	H			2749
Groesbeek	H			2751
Groesbeek	H			2750
Groesbeek	H			1737
Groesbeek	H			2192
Groesbeek	H			1406
Groesbeek	H			2237
Groesbeek	H			2393
Groesbeek	H			1277
Groesbeek	H			2687
Groesbeek	H			2550
Groesbeek	H			2444

*Omschrijving***

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Complexonderdeel 29 Inleiding

AANLEG en het LANENSTELSEL van de Heilig Land-Stichting zoals tot stand gekomen vanaf 1913. Tot het complex behoren vier lanen die van belang zijn n.l. (van noord naar zuid): de Carmelweg, de Engelenlaan, de Mgr.Suyslaan en de Profetenlaan.

Omschrijving

De Carmelweg vormt de verbinding tussen Johanneslaan en het Carmelklooster; de Engelenlaan is gelegen in de as van de Cenakelkerk; de Mgr.Suyslaan vormt tegenwoordig de hooftoegangsweg tot de Cenakelkerk met pastorie, het klooster Casa Nova en de begraafplaats; de Profetenlaan is gelegen in de as van de onvoltooide H. Hartbasiliek en vormt tegenwoordig de hoofdtoegang tot het museumterrein en vormt tevens in omgekeerde richting een belangrijke zichtas die gevormd wordt door het zicht vanaf het atrium van de H. Hartbasiliek op het Neboklooster. Andere belangrijke zichtassen worden ondermeer gevormd door het zicht van Golgotha op de Hemelvaartskoepel en het zicht vanaf de Johanneslaan over de, tussen deze laan en de Cenakelweg gelegen akker, op Casa Nova en Cenakelkerk. Van bijzondere betekenis is de relatie tussen de inrichting en het geaccidenteerde terrein: de heuveltoppen en dalen zijn vernoemd naar bergen en valleien in het Heilig Land en worden gemarkeerd door gebouwen en objecten die onderling met elkaar zijn verbonden door een slingerend padenstelsel. De aanleg hiervan is nauw verbonden met de chronologische opbouw van de rondgang over het terrein. De beplanting van het terrein wordt voornamelijk gevormd door naaldbomen en in mindere mate door loofbomen. Bij de aanleg werd er gestreefd naar een harmonisch samengaan van gebouwen en natuur. Gebouwen en natuur dienden op den duur met elkaar te vergroeien.

Waardering

Vanaf 1913 tot stand gekomen AANLEG en LANENSTELSEL van de Heilig Land-Stichting. -Van stedenbouwkundige waarde als essentieel onderdeel van het complex van de Heilig Landstichting dat cultuur- en architectuurhistorisch van nationaal belang is. De aanleg en het lanenstelsel zijn nauw verbonden met de chronologische opbouw van de rondgang over het terrein. Het complex is van bijzondere betekenis wegens de relatie tussen de inrichting en het geaccidenteerde terrein: de heuveltoppen en dalen zijn vernoemd naar bergen en valleien in het Heilig Land en worden gemarkeerd door gebouwen en objecten die onderling met elkaar zijn verbonden door een slingerend padenstelsel. Er is sprake van een visuele relatie tussen enkele op heuvels gesitueerde gebouwen zoals ondermeer tussen Golgotha en de Hemelvaartskoepel alsmede tussen de onvoltooide H. Hartbasiliek en het op Nijmeegs grondgebied gelegen Neboklooster. Het complex heeft een voor Nederland hoge zeldzaamheidswaarde wegens de eerdere genoemde kwaliteiten. -Van cultuurhistorische waarde als essentieel onderdeel van het complex Heilig Land-Stichting dat een bijzondere en tevens zeldzame uitdrukking vormt van een religieuze ontwikkeling, in casu de in de negentiende eeuw begonnen rooms-katholieke emancipatiebeweging en het daaruit voortkomende rijke roomse leven. De idee om bepaalde heilige plaatsen of monumenten in de vorm van een devotiepark dicht bij huis te halen en te visualiseren, past in het toenmalige room-katholieke tijdsbeeld waarin openbare groepsmanifestaties de gemeenschappelijke identiteit naar buiten toe benadrukken.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Tuin, park en plantsoen

Functie

Padenstelsel

Park

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument